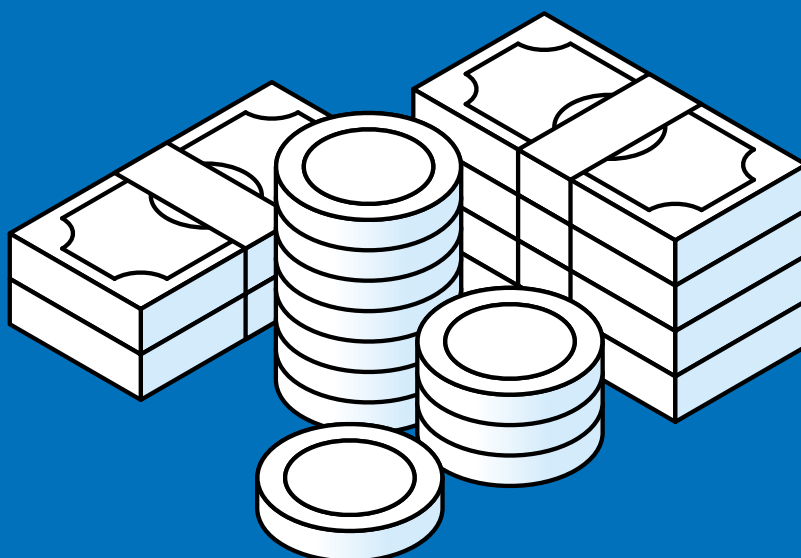

Den Haag

gemeente Den Haag 2026

Staat van de financiën

Inleiding

Voor u ligt de Staat van Financiën. Dit document geeft inzicht in zowel de werking van de gemeentelijke financiën als in de financiële positie van de gemeente Den Haag. De staat van financiën laat hiermee zien hoe Den Haag er financieel voor staat.

Een gezonde financiële basis is essentieel voor het goed functioneren van de gemeente. Het maakt het mogelijk voorzieningen in stand te houden, te blijven investeren in de stad en financiële tegenvallers op te vangen. De gemeenteraad heeft een centrale rol in het bewaken van deze gezonde financiële basis.

Als raad beschikt u over het budgetrecht. Dat betekent dat u bepaalt waar de gemeente haar geld aan uitgeeft en hoe zij haar inkomsten verwerft. Met het vaststellen van de begroting machtigt de raad het college van burgemeester en wethouders om uitgaven te doen en inkomsten te verwerven. Gedurende het jaar houdt u toezicht op de uitvoering en beoordeelt u of het college binnen de afgesproken financiële kaders blijft. Tenslotte stelt u de jaarrekening vast.

Goede en toegankelijke financiële informatie is hierbij onmisbaar. De Staat van Financiën ondersteunt u hierbij door duidelijk te maken waar het geld vandaan komt, waar het naartoe gaat en welke ruimte er is om te sturen. Ook worden de belangrijkste begrippen, cijfers en financiële kaders toegelicht. Daarmee helpt dit document u in uw rol als kadersteller, controleur en volksvertegenwoordiger.

De Staat van Financiën legt de werking van de gemeentelijke financiën uit aan de hand van de belangrijkste financiële regels en de Planning & Control-cyclus. Onderdelen van die cyclus zijn bijvoorbeeld de programmabegroting en de programmarekening. Daarnaast wordt inzichtelijk gemaakt hoe de gemeente Den Haag er financieel voor staat. Daarbij wordt onder andere ingegaan op de reservepositie van de gemeente en de scores op de financiële kengetallen. Tot slot worden recente landelijke ontwikkelingen rond de gemeentefinanciën besproken en de mogelijke gevolgen voor Den Haag uiteengezet.

De cijfers in deze Staat van Financiën zijn gebaseerd op de meest recente begroting: 2026-2029 [RIS323103](#).

- De gemeente heeft in vergelijking met andere gemeenten weinig schuld.
- De lokale lasten voor inwoners zijn lager dan gemiddeld in Nederland.
- De verhouding tussen het eigen vermogen en de totale bezittingen (solvabiliteit) neemt de komende jaren af door de inzet van de reserves, maar blijft boven de signaleringswaarde van de VNG van 20%.

3. Sturen en verantwoorden

In hoofdstuk 3 staat centraal hoe de gemeente stuurt op de financiën. De gemeente heeft een P&C-cyclus om de begroting te plannen, uit te voeren en te controleren. Den Haag kent vier vaste documenten: de voorjaarsnota, programmabegroting, najaarsnota en programmarekening. Al deze documenten zijn terug te vinden op financien.denhaag.nl

Sinds 2023 is de financiële huishouding van de gemeente en de sturing hierop aan de hand van de 'contourenbrief' ([RIS314462](#)) verbeterd. Daarnaast is de afgelopen jaren de interne beheersing in Den Haag stap voor stap verbeterd. Dit gaat de komende jaren door.

Tot slot wordt in dit hoofdstuk kort stil gestaan bij de brede heroverweging ([RIS323005](#)) die de raad in juli 2025 heeft ontvangen. In de brede heroverweging wordt inzicht gegeven in welk deel van de begroting beïnvloedbaar is. In de brede heroverweging staat vervolgens per programma welke keuzemogelijkheden er zijn.

4. Gemeentefonds

In hoofdstuk 4 wordt nader ingegaan op het gemeentefonds. Als eerste wordt toegelicht hoe de hoogte van het gemeentefonds wordt bepaald (de systematiek) en hoe de budgetten in de begroting van Den Haag worden geïndexeerd (trend-voor-trend). Vervolgens wordt ingegaan op de risico's voor Den Haag met betrekking tot het gemeentefonds. Vanwege deze risico's is het structurele vooruitzicht van de gemeentefondsuitkering vooralsnog nadelig. Het gaat om de volgende omvangrijke risico's:

- Het structurele vooruitzicht van de gemeentefondsuitkering is vooralsnog nadelig door de voorgenomen actualisatie van het verdeelmodel van het gemeentefonds vanaf 2027. Dit kan grote nadelige financiële effecten hebben voor Den Haag. Voor de lange termijn loopt het risico op tot €88 mln. structureel. Voor de periode tot en met 2030 gaat het om een risico van structureel €34 mln.
- Op basis van de raming van de Miljoennota is de verwachting dat het gemeentefonds structureel met €13 mln. afneemt als gevolg van een lagere BBP-groei. In mei wordt deze raming nog geactualiseerd.
- Het budget voor jeugdzorg zal de komende jaren met €70 mln. afnemen als het Rijk niet met extra middelen over de brug komt.

Naast deze omvangrijke risico's lopen er over diverse onderwerpen discussies met het Rijk over de balans tussen taken en middelen. Daarnaast zijn er jaarlijks bij de begrotingsvoorbereiding diverse budgettaire knelpunten die om besluitvorming vragen.

5. Epiloog

In hoofdstuk 5 wordt tot slot een samenvattend beeld gegeven van hoe Den Haag er financieel voor staat. De Staat van Financiën laat zien dat de gemeente een goede uitgangspositie heeft.

- De begroting is sluitend (inkomsten en uitgaven zijn in balans).
- De lokale lasten voor inwoners zijn lager dan gemiddeld in Nederland.
- Er is genoeg geld in de algemene reserve om risico's op te vangen.
- De gemeente heeft in vergelijking met andere gemeenten weinig schuld.
- De verhouding tussen het eigen vermogen en de totale bezittingen (solvabiliteit) neemt de komende jaren af door de inzet van de reserves, maar blijft boven de signaleringswaarde van de VNG van 20%.

Toch maakt deze Staat duidelijk dat financiële stabiliteit geen vanzelfsprekendheid is. Het structurele vooruitzicht van de gemeentefondsuitkering is vooralsnog nadelig als gevolg van een aantal omvangrijke risico's met betrekking tot het gemeentefonds. Deze risico's zullen naar verwachting de komende periode om moeilijke keuzes vragen. Met de brede heroverweging heeft de raad een document dat hierbij kan helpen.

Tot slot zijn er de afgelopen jaren belangrijke stappen gezet om het financieel beleid en beheer te versterken:

- De begrotingsregels en spelregels voor het cofinancieringsfonds zijn vastgesteld;
- De P&C-cyclus is transparanter geworden;
- Het inzicht in investeringen is vergroot;
- De interne financiële beheersingsprocessen zijn verder versterkt.

Deze stappen dragen bij aan een gezonde financiële huishouding die de raad in staat stelt om te sturen en te controleren. Goed financieel bestuur is een gezamenlijke opgave van raad en college, waarin duidelijke kaders en transparante informatie onmisbaar zijn. Door inzicht in deze aspecten draagt de Staat van Financiën hieraan bij.

1 Formele kaders van de gemeentefinanciën

1

Veel van wat de gemeente op financieel gebied doet of laat is gebonden aan wetten, afspraken en spelregels. Een gedeelte van de regels komt van de nationale overheid en van de provincie, die financieel toezicht houdt op de gemeente. Maar er zijn ook financiële zaken waar de gemeente zelf over mag beslissen, of waarover ze eigen keuzes kan maken binnen bepaalde kaders. Hieronder wordt kort beschreven wat de juridische/ formele kaders zijn waar de financiën van de gemeente aan moeten voldoen, en waar de raad ruimte heeft om eigen keuzes te maken.

De Gemeentewet

[De Gemeentewet](#) is één van de belangrijkste wetten voor het lokale bestuur in Nederland. Deze wet regelt de organisatie, taken en bevoegdheden van gemeenten. In de Gemeentewet zijn ook bepalingen over financiën opgenomen (artikelen 186 t/m 258). Deze gaan onder andere over de algemene financiële huishouding van de gemeente. De gemeentewet schrijft bijvoorbeeld voor dat een gemeente een begroting en een jaarrekening moet hebben. Daarnaast zijn er voorschriften voor de inrichting van de administratie, de financiële controle, en de gemeentelijke belastingen.

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)

[Het BBV](#) is een nadere uitwerking van de financiële onderdelen van de Gemeentewet, en is hét centrale financiële kader voor gemeenten. Het BBV geeft voorschriften over de opzet en inhoud van de gemeentelijke begroting en jaarrekening. Daarnaast stelt het BBV ook regels voor de meer technische onderwerpen als de rechtmatigheidsverantwoording en afschrijving van activa. Omdat alle gemeenten (en provincies) aan het BBV moeten voldoen, zorgt dit voor een bepaalde mate van uniformiteit, vergelijkbaarheid en transparantie.

De financiële verordening

De financiële verordening, in Den Haag aangeduid als de Verordening financieel beheer en beleid ([RIS323961](#)), is het document waarin de lokale keuzes die binnen de kaders van de Gemeentewet en het BBV zijn gemaakt, zijn vastgelegd. Het hebben van zo'n verordening is voorgeschreven in Artikel 212 van de Gemeentewet.

Het vaststellen en aanpassen van deze verordening is een bevoegdheid van de gemeenteraad. De Haagse financiële verordening bevat onder andere regels over de begrotingscyclus, reserves, voorzieningen, de rechtmatigheidsverantwoording, verbonden partijen en het indexeren van budgetten. Ook bevat de financiële verordening afspraken tussen college en raad over de 'taakverdeling'; de raad heeft een kaderstellende en een controlerende rol en beslist over de grote lijnen; het college is verantwoordelijk voor de nadere invulling binnen die kaders. Omdat zowel het Haagse financiële beleid als de 'hogere' financiële wet- en regelgeving altijd in ontwikkeling is, wordt de financiële verordening regelmatig aangepast.

De tien begrotingsregels

De tien begrotingsregels zijn de kern van het begrotingsbeleid. Begin 2023 is de gemeenteraad geïnformeerd over de plannen van het toenmalige college om deze begrotingsregels te herzien via de contourenbrief actualisatie financieel beleid ([RIS314462](#)). De begrotingsregels zijn nodig om het financieel beleid van de gemeente goed uit te voeren. Goede, actuele begrotingsregels helpen om de financiën van de stad goed op orde te houden. Ook maken ze het makkelijker om financieel te sturen. De regels zijn uitgewerkt en vastgelegd in de financiële verordening. De begrotingsregels zijn opgenomen in bijlage 1.

De financiële Kadernota's

De Financiële Kadernota's, of zoals wij ze in Den Haag noemen, de Haagse Kadernota's, geven toelichting op de regels in de financiële verordening. Dit zijn aparte documenten waarin alle regels over een bepaald onderwerp zijn samengebracht en worden uitgelegd in begrijpelijke taal. In de financiële verordening wordt dan een verwijzing opgenomen naar de betreffende Kadernota. Het vaststellen van Kadernota's is een bevoegdheid van de gemeenteraad. In de afgelopen jaren heeft de gemeenteraad de Kadernota Overhead ([RIS320519](#)), de Kadernota Weerstandsvermogen ([RIS320223](#)) en de Kadernota Investeren ([RIS323964](#)) vastgesteld.

De controleverordening

De controleverordening ([RIS317191](#)) bevat afspraken tussen de raad, college en accountant over de controle en verantwoording. Het hebben van zo'n verordening is voorgeschreven in artikel 213 van de Gemeentewet. Het vaststellen en aanpassen van deze verordening is een bevoegdheid van de gemeenteraad.

De raad staat daarbij niet alleen in haar controlerende taak. Op het gebied van financiën en interne beheersing wordt hij ondersteund door de accountant. In Den Haag is dat de Gemeentelijke Accountantsorganisatie Den Haag (GAD). Het benoemen van een accountant is een bevoegdheid van de raad. Een gemeentelijke accountantsorganisatie is vrij uniek. Alleen Amsterdam en Den Haag beschikken over een eigen gemeentelijke accountantsorganisatie.

Wet Financiering decentrale overheden (Fido) en Treasurystatuut

Gemeenten zijn ook spelers op de financiële markt. Zij sluiten leningen af en verstrekken leningen aan andere partijen met een publieke taak. Omdat dit met publiek geld gebeurt, zijn gemeenten gebonden aan de regels van de [wet Fido](#). Fido staat voor financiering decentrale overheden. In deze wet staat bijvoorbeeld dat de gemeente niet mag speculeren en niet mag investeren in risicovolle financiële producten. Geld dat tijdelijk over is, moet volgens landelijke regels worden beheerd (via de schatkist van het Rijk). Voor Den Haag zijn deze regels verder uitgewerkt in de verordening Treasurystatuut ([RIS321497](#)).

Doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoeken

Volgens artikel 213a van de gemeentewet is het college verantwoordelijk voor het verrichten van periodiek onderzoek naar de doelmatigheid (efficiëntie) en doeltreffendheid (effectiviteit) van het gevoerde bestuur op het gebied van zowel het beleid als de bedrijfsvoering. In 2023 is de verordening voor doelmatigheid en doeltreffendheidsonderzoek (DDO) geactualiseerd en is een handboek DDO vastgesteld ([RIS315740](#)).

Jaarlijks besluit het college over de programmering van de uit te voeren doelmatigheid en doeltreffendheidsonderzoeken. In het laatst vastgestelde onderzoeksprogramma ([RIS318009](#)) zijn drie onderzoeken opgenomen, te weten: dienstverlening, dakloosheid en maatschappelijke opvang dakloze mensen en attractieve stad. Het doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoek naar dienstverlening ([RIS324915](#)) is inmiddels afgerond en met de Raad gedeeld.

Samenvatting Hoofdstuk 1

In dit hoofdstuk zijn de formele kaders van de gemeentefinanciën geschetst. Het gaat hierbij enerzijds om landelijke wetgeving en anderzijds om nadere invulling van deze landelijke kaders door de gemeente zelf. De afgelopen jaren heeft Den Haag het financiële beleid verder ontwikkeld:

- Het vastleggen van de 10 begrotingsregels
- Een geactualiseerde financiële verordening
- Een geactualiseerde verordening doelmatigheid en doeltreffendheid
- Een geactualiseerde verordening treasury statuut
- Een kadernota weerstandsvermogen
- Een kadernota overhead
- Een kadernota investeringen

Deze verbeteringen dragen bij aan een financieel gezond Den Haag. Het Haagse financiële beleid zal altijd in ontwikkeling blijven doordat de 'hogere' financiële regelgeving altijd in ontwikkeling is. In het volgende hoofdstuk wordt inzicht gegeven in de financiële positie van de gemeente.

2 De financiën in beeld

2

In dit hoofdstuk wordt eerst inzicht gegeven in hoe de begroting van Den Haag eruitziet. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen:

- De exploitatiebegroting. Het gaat hierbij om de baten en de lasten.
- De balans. Hier gaat om het bezit van Den Haag en hoe dit gefinancierd is.

Vervolgens wordt in dit hoofdstuk inzicht gegeven in de financiële positie van de gemeente. In hoeverre staat Den Haag er financieel goed voor? Hierbij wordt vooral gekeken naar de financiële kengetallen.

Begrotingsstelsel: baten en lasten

De gemeente Den Haag werkt met het baten-lastenstelsel. Dit geldt voor alle Nederlandse gemeenten. Het baten- en lastenstelsel is voorgeschreven in het BBV en het werkt als volgt: inkomsten (baten) en uitgaven (lasten) rekenen we toe aan het jaar waar ze betrekking op hebben, en niet aan het moment waarop het geld daadwerkelijk wordt ontvangen of betaald. Baten en lasten moeten elk jaar in evenwicht zijn.

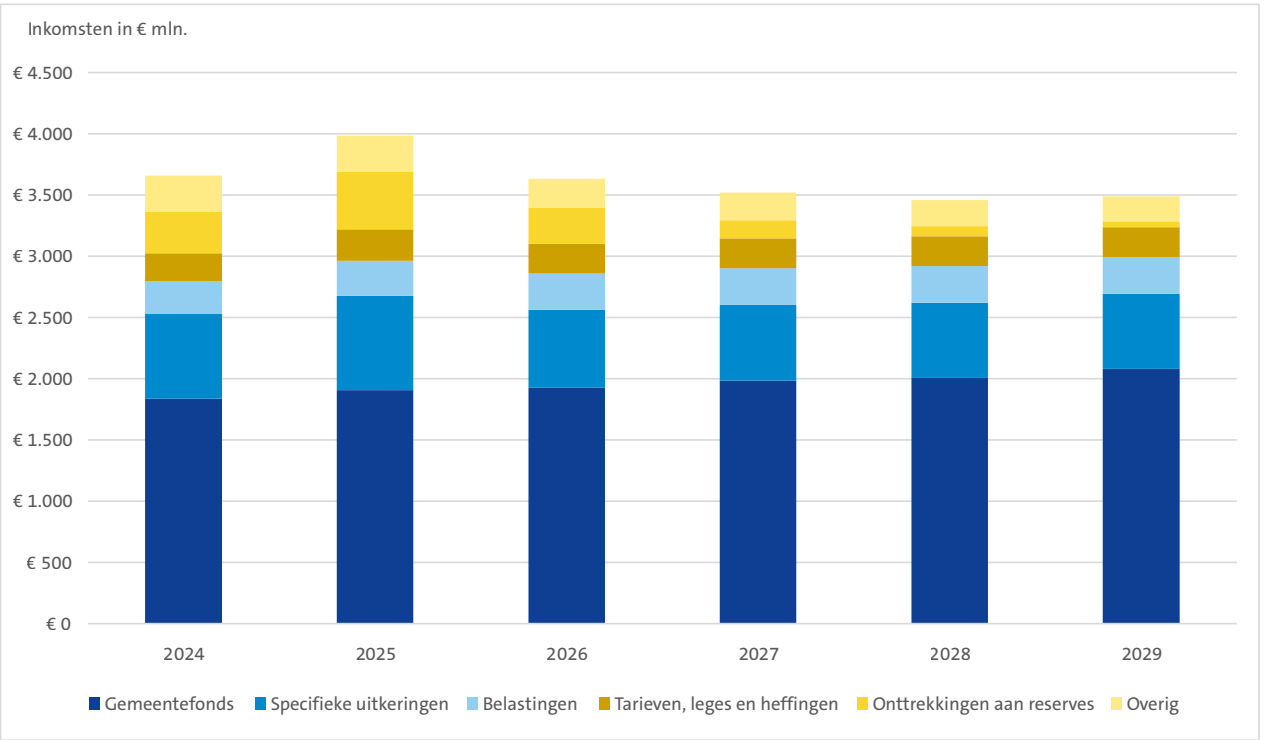
Bij kapitaalgoederen spreiden we de kosten uit over meerdere jaren. Kapitaalgoederen zijn zaken die essentieel zijn voor het leveren van publieke diensten en die langer dan één jaar meegaan.

De kosten van deze goederen worden uitgesmeerd over de totale levensduur. Dit geeft een realistisch beeld van de financiële prestaties.

De rijksoverheid werkt niet met het baten-lastenstelsel maar met het kas-verplichtingenstelsel. In dit stelsel is het moment van feitelijk uitgeven of ontvangen van geld bepalend. Een verschil tussen uitgaven en ontvangsten is mogelijk, dat is het kassaldo (begrotingstekort of begrotingsoverschot).

Baten (inkomsten)

In de figuur en tabel hieronder zijn de inkomsten van de gemeente meerjarig weergegeven. De gemeente verwacht in 2026 in totaal € 3,63 mld. aan inkomsten. Het meeste geld komt van het Rijk. Meerjarig is het beeld als volgt:

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
1 Gemeentefonds	1.839	1.908	1.929	1.985	2.007	2.080
2 Specifieke uitkeringen	691	770	633	619	613	613
3 Belastingen	269	287	298	300	300	300
4 Tarieven, leges en heffingen	224	253	243	244	244	245
5 Onttrekkingen aan reserves	342	472	295	145	84	49
6 Overig	296	295	236	227	210	204
Totaal	3.661	3.985	3.634	3.520	3.458	3.491

1. Gemeentefonds

De uitkering uit het gemeentefonds is met € 1,93 mld. de grootste inkomstenbron. De uitkering uit het gemeentefonds groeit de komende jaren van € 1,84 mld. in 2024 naar € 2,08 mld. in 2029. Deze groei komt vooral door de compensatie die gemeenten van het Rijk krijgen voor loon- en prijsstijgingen. In hoofdstuk 4 wordt uitgebreider ingegaan op het gemeentefonds.

2. Specifieke uitkeringen

De gemeente Den Haag begroot in 2026 € 633 mln. aan specifieke uitkeringen. Specifieke uitkeringen zijn uitkeringen die we van het Rijk krijgen voor bepaalde doelen. De hoogte van de specifieke uitkeringen loopt af naar € 613 mln. in 2029. Dit komt omdat specifieke uitkeringen meestal maar kort lopen. Sommige specifieke uitkeringen zijn voor eenmalige uitgaven. Voor andere specifieke uitkeringen geldt dat deze worden verlengd door het Rijk. Hierbij geldt dat we specifieke uitkeringen pas in de begroting opnemen als het Rijk formeel heeft besloten de uitkering toe te kennen of te verlengen. In de tabel op de volgende pagina is de verdeling van de specifieke uitkeringen in 2026 weergegeven.

Programma	Doel	Begroting 2026
04–Openbare orde en Veiligheid	Bestrijding onveiligheid	13
06–Onderwijs	Onderwijsbeleid	45
07–Werk en Inkomen	Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen	433
	Werkgelegenheidsprojecten	4
	Inburgering	12
08–Zorg, welzijn, jeugd en volksgezondheid	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	22
	Ambulancevervoer	26
	Opgave Nieuwkomers	59
10–Sport	Sportbeleid en activering	3
13–Stadsontwikkeling en Wonen	Bouwgrondexploitaties	3
Specifieke uitkeringen < € 2,5 miljoen	Divers	13
Totaal specifieke uitkeringen		633

3. Gemeentelijke belastingen

De gemeentewet schrijft voor welke belastingen een gemeente mag heffen. Dit zijn: OZB, belasting van roerende woon- en bedrijfsruimten, baatbelasting, forensenbelasting, toeristenbelasting, parkeerbelasting, hondenbelasting, reclamebelasting en precariobelasting (liggeld woonschepen en bovengrondse voorwerpen).

De gemeente Den Haag heft een aantal van deze belastingen (OZB, parkeerbelasting, toeristenbelasting en precariobelasting voor woonschepen). De begrote inkomsten uit deze gemeentelijke belastingen bedragen €298 mln., dat is ongeveer 8% van het totaal aan inkomsten van de gemeente.

Belastingen	Begroting 2026
Onroerend zaakbelasting	157
Toeristenbelasting	18
Parkeerbelasting	123
Precario (liggeld woonschepen)	0,2
Totaal	298

4. Tarieven, leges en heffingen

De gemeente brengt tarieven in rekening voor het gebruik van de gemeentelijke infra-structuur of voor het verlenen van diensten aan burgers. Het gaat in 2026 om €243 mln., circa 7% van de totale inkomsten. De inkomsten uit tarieven betreffen een grote variëteit aan activiteiten, zoals de afgifte van vergunningen, verstrekken van paspoorten en rijbewijzen en het ophalen van huisvuil. In de onderstaande tabel zijn de opbrengsten van de, qua omvang, belangrijkste tarieven weergegeven. Sommige tarieven zijn door het Rijk gemaximeerd en heffingen en leges mogen maximaal 100% kostendekkend zijn.

Tarieven, leges en heffingen	Begroting 2026
Afvalstoffenheffing	125
Rioolrechten	59
Bouwleges	28
Burgerzaken	9
Sport	11
Bibliotheek-inkomsten	1
Tarieven gezondheidszorg	3
Overige tarieven	7
Totaal	243

5. Onttrekkingen uit Reserves

In 2026 is er voor €295 mln. aan onttrekkingen uit reserves begroot. Dit loopt af naar €49 mln. in 2029. Deze afname komt doordat de reserves op korte termijn ingezet worden voor incidentele uitgaven waar deze reserves voor bedoeld zijn. In het onderdeel reserves wordt hier nader op ingegaan.

6. Overige inkomsten

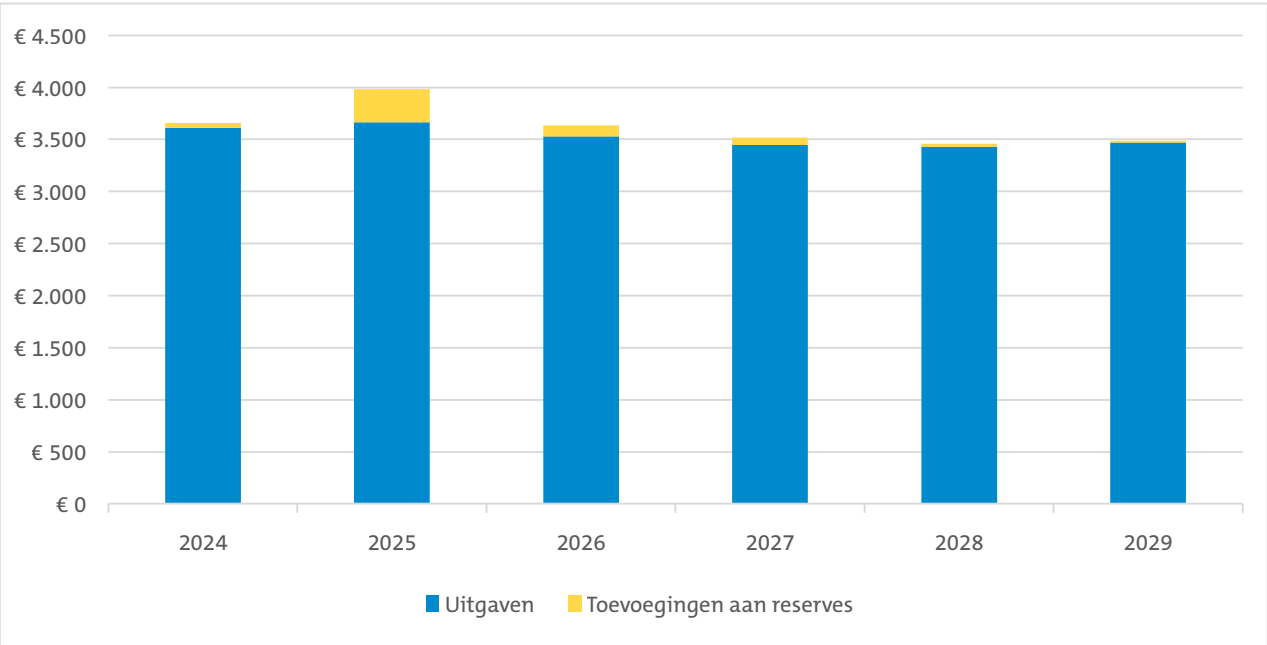
In 2026 is er €236 miljoen aan overige inkomsten, de grootste inkomsten hiervan zijn:

- Inkomsten uit huren en pachten (€51 mln.)
- Baten ambulancedienst (€29 mln.)

- Rente (€30 mln.)
- Erfpachtinkomsten (€25 mln.)
- Dividenden (€14 mln.)

Lasten (uitgaven)

De grafiek hieronder laat zien hoe onze uitgaven zich ontwikkelen over meerdere jaren. In 2026 zijn de totale uitgaven ongeveer €3,63 mld. per jaar en in 2029 ongeveer €3,49 mld. De totale lasten dalen dus licht. Dit wordt verklaard door aflopende specifieke uitkeringen zoals hierboven bij de baten is toegelicht. Tegenover deze baten staan gelijke lasten, daarom dalen zowel de baten als de lasten. Vanaf 2027 zijn de lasten in de begroting stabiel geraamd.

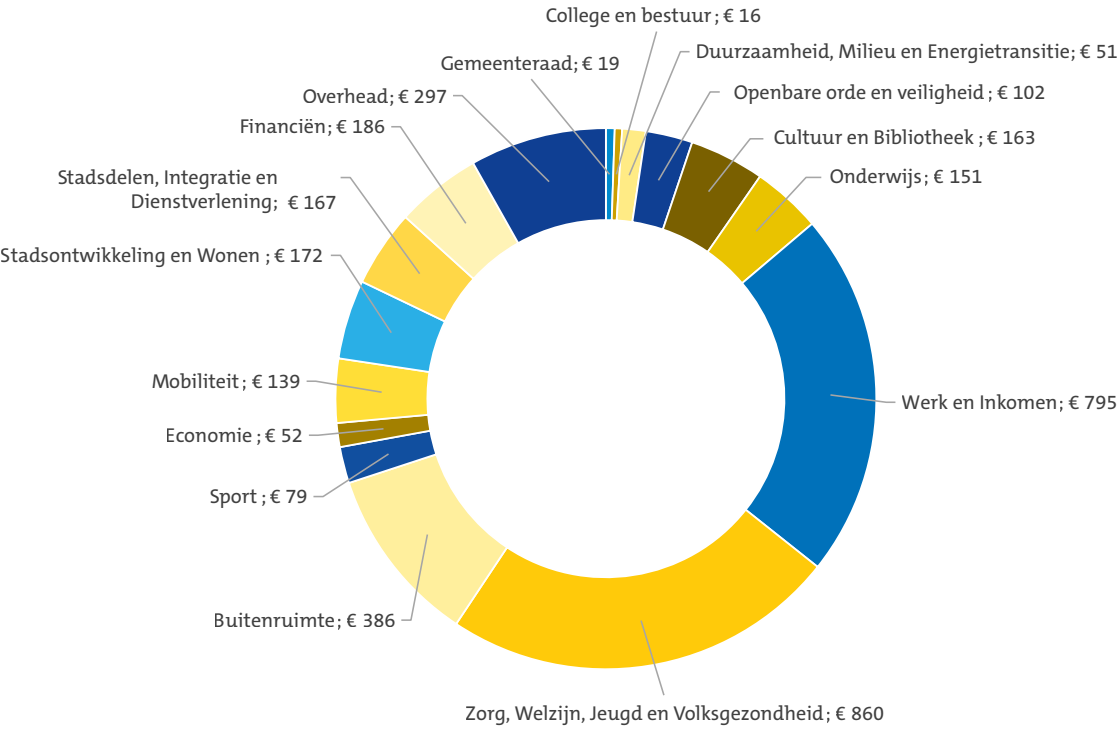

Lasten in € mln.	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten (uitgaven)	3.358	3.663	3.531	3.447	3.427	3.472
Toevoegingen aan reserves	317	322	103	72	31	18
Totaal	3.675	3.985	3.634	3.519	3.458	3.490

Verdeling van de lasten over de begrotingsprogramma's

In onderstaand figuur staat weergegeven hoe de uitgaven verdeeld zijn over de programma's. De gemeente geeft het meeste geld uit aan het sociaal domein. Dit zijn vooral uitgaven voor werk en inkomen en voor zorg en welzijn. Voor werk en inkomen (begrotingsprogramma 7) gaat het onder andere voor bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen. Voor zorg, welzijn, jeugd en volksgezondheid (begrotingsprogramma 8) gaat het onder andere om Wmo-voorzieningen en jeugdhulp.

Bedragen in € mln.

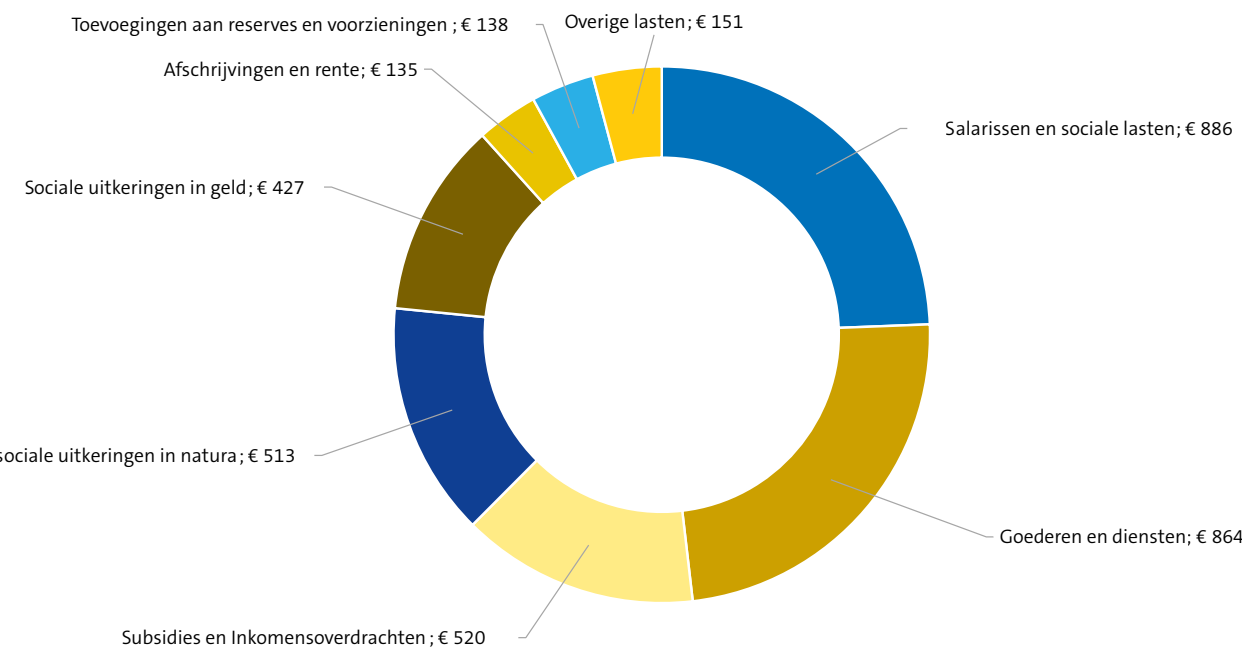
Verdeling van de lasten naar categorieën

Een andere manier om naar de lasten te kijken is naar het type uitgaven in plaats van de verschillende programma's uit de programmabegroting. In onderstaand figuur is weergegeven hoe de uitgaven voor Den Haag verdeeld is naar type uitgaven. De grootste categorieën zijn:

- € 886 miljoen voor salarissen. Het gaat hier om de salarissen van de ambtenaren van de gemeente Den Haag, zoals bijvoorbeeld BOA's of beleidsmedewerkers. In de staat van de organisatie wordt hier verder op ingegaan ([RIS 322674](#)).
- € 864 miljoen voor goederen en diensten. Bij goederen gaat het om tastbare zaken, zoals bijvoorbeeld om bouwmaterialen of speeltoestellen en bij diensten gaat het om het uitvoeren van werk en activiteiten, zoals bijvoorbeeld het onderhouden van wegen en bruggen.

- € 520 miljoen subsidies en inkomensoverdrachten. Dit betreft met name subsidies voor met name welzijn, onderwijs en cultuur. Daarnaast gaat het om bijdrage aan gemeenschappelijke regelingen zoals de Veiligheidsregio en de Omgevingsdienst Haaglanden.
- € 513 miljoen voor sociale uitkeringen in natura, dit betreft bijvoorbeeld jeugdzorg, huishoudelijke hulp, dagbesteding, rolstoelen, scootmobielen, woningaanpassingen en opvang voor dak- en thuislozen.
- € 437 miljoen voor sociale uitkeringen in geld. Dit betreft voor het grootste deel de bijstandsuitkeringen. Daarnaast gaat het ook om onder andere de bijzondere bijstand, inkomensvoorzieningen voor bijvoorbeeld de kinderopvang en tegemoetkomingen voor chronisch zieken.
- € 138 miljoen aan toevoegingen aan reserves en voorzieningen. Verder in dit hoofdstuk wordt nader ingaan op de reserves en voorzieningen.
- € 135 miljoen afschrijvingen en rente. Dit betreft voor € 116 miljoen aan afschrijvingen op het bezit van Den Haag (afgeronde investeringen). In de paragraaf investeringen wordt hier nader op ingegaan. Daarnaast gaat het om € 19 miljoen aan rentekosten voor de leningen die Den Haag heeft. Hier wordt in de paragraaf treasury en financiering nader op ingaan.
- € 150 miljoen aan overige lasten. De grootste uitgaven betreffen lasten voor externe inhuur en lasten voor gemeentelijk eigendom zoals verzekeringen, energiekosten, beheerskosten en reparaties. Daarnaast gaat het onder andere om de aankoop van grond en belastingen.

Bedragen in € mln.

Samenvatting Baten en Lasten

De bovenstaande paragrafen laten op hoofdlijnen zien hoe de gemeente Den Haag aan haar geld komt en waar het geld aan uitgegeven wordt.

De baten en lasten nemen de komende jaren licht af van €3,6 miljard in 2026 tot €3,5 miljard in 2029. Dit is het gevolg van het feit dat specifieke uitkeringen vaak maar een beperkte looptijd hebben en doordat er de eerste jaren meer geld vanuit de reserves wordt ingezet voor incidentele uitgaven.

De begroting voor Den Haag is in balans. De uitgaven en de inkomsten zijn gelijk aan elkaar. Hiermee heeft Den Haag een goede uitgangspositie voor de komende jaren.

In de volgende paragrafen wordt nader ingegaan op de balans van de gemeente Den Haag. In het kort: wat bezit de gemeente en hoe zijn deze bezittingen gefinancierd.

De Balans

De uitgaven en inkomsten die in de vorige paragrafen zijn genoemd, horen bij de exploitatie. Dit zijn terugkerende kosten en inkomsten voor de (reguliere) taken van de gemeente. Naast de exploitatie is het ook belangrijk om naar de balans te kijken. De balans laat zien wat de gemeente bezit en welke schulden er zijn.

Activa zijn de bezittingen en vorderingen (geld dat de gemeente nog moet ontvangen) van de gemeente. Deze worden verdeeld in:

- Vaste activa: bezittingen die langer dan één jaar meegaan.
- Vlottende activa: bezittingen die binnen één jaar kunnen worden omgezet in geld.

Passiva laten het eigen vermogen en de schulden zien. Ook deze worden verdeeld in:

- Vaste passiva: schulden die langer dan één jaar lopen.
- Vlottende passiva: schulden die binnen één jaar moeten worden afgelost.

Hieronder staat een verkorte versie van de balans uit de programmarekening 2024 (pagina 359 en 360).

Activa	Passiva																																		
Vaste Activa<table><tr><td>Immateriële vaste activa</td><td>6</td></tr><tr><td>Materiële vaste activa</td><td>2.139</td></tr><tr><td>Financiële vaste activa</td><td>341</td></tr><tr><td>Totale vaste activa</td><td>2.486</td></tr></table> Vlottende Activa<table><tr><td>Vorraden</td><td>1</td></tr><tr><td>Rekening-courant Rijk</td><td>851</td></tr><tr><td>Vorderingen</td><td>355</td></tr><tr><td>Overlopende activa</td><td>184</td></tr><tr><td>Liquide middelen</td><td>2</td></tr><tr><td>Totale vlottende activa</td><td>1.393</td></tr></table>	Immateriële vaste activa	6	Materiële vaste activa	2.139	Financiële vaste activa	341	Totale vaste activa	2.486	Vorraden	1	Rekening-courant Rijk	851	Vorderingen	355	Overlopende activa	184	Liquide middelen	2	Totale vlottende activa	1.393	Vaste Passiva<table><tr><td>Eigen vermogen</td><td>1.272</td></tr><tr><td>Voorzieningen</td><td>146</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>1.598</td></tr><tr><td>Totale vaste passiva</td><td>3.016</td></tr></table> Vlottende Passiva<table><tr><td>Vlottende schulden</td><td>209</td></tr><tr><td>Overlopende passiva</td><td>655</td></tr><tr><td>Totale vlottende passiva</td><td>863</td></tr></table>	Eigen vermogen	1.272	Voorzieningen	146	Vreemd vermogen	1.598	Totale vaste passiva	3.016	Vlottende schulden	209	Overlopende passiva	655	Totale vlottende passiva	863
Immateriële vaste activa	6																																		
Materiële vaste activa	2.139																																		
Financiële vaste activa	341																																		
Totale vaste activa	2.486																																		
Vorraden	1																																		
Rekening-courant Rijk	851																																		
Vorderingen	355																																		
Overlopende activa	184																																		
Liquide middelen	2																																		
Totale vlottende activa	1.393																																		
Eigen vermogen	1.272																																		
Voorzieningen	146																																		
Vreemd vermogen	1.598																																		
Totale vaste passiva	3.016																																		
Vlottende schulden	209																																		
Overlopende passiva	655																																		
Totale vlottende passiva	863																																		

Vaste activa

De vaste activa zijn in totaal €2,5 mld. De grootste post betreft de materiële vaste activa. Dit zijn vooral afgeronde investeringen. Dit zijn bezittingen van de gemeente die meerdere jaren meegaan, zoals gronden, gebouwen, wegen en voertuigen. In de paragraaf investeringen wordt hier nader op ingegaan. Onder de immateriële vaste activa staan voorbereidingskosten voor projecten die uitgevoerd gaan worden en onder financiële vaste activa staan kapitaalverstrekkingen en leningen aan andere organisaties. In de programmarekening 2024 wordt dit nader toegelicht.

Vlottende activa

De vlottende activa zijn in totaal €1,4 mld. De grootste post betreft geld op de rekening-courant bij het Rijk. Gemeenten zijn verplicht om hun geld op een rekening van het Rijk te zetten. Dit heet schatkistbankieren. De vlottende activa bestaan daarnaast vooral uit vorderingen. Dit zijn bedragen die de gemeente nog krijgt van bijvoorbeeld de belastingdienst, het Rijk en de Metropoolregio Rotterdam Den Haag.

Vaste Passiva

De vaste passiva zijn in totaal €3 mld. Onderdeel van de passiva is het eigen vermogen. Het eigen vermogen van €1,3 mld. bestaat uit reserves (zie volgende paragraaf) en het jaarrekening resultaat. Daarnaast bestaan de vaste passiva uit voorzieningen. In de paragraaf voorzieningen wordt hier nader op ingegaan. Tot slot bestaan de vaste passiva uit leningen die langer dan één jaar lopen. In de paragraaf treasury en financiering wordt nader ingegaan op deze langlopende leningen.

Vlottende Passiva

De vlottende passiva zijn in totaal €0,9 mld. De vlottende passiva bestaan uit vlottende schulden en overlopende passiva. De vlottende schulden zijn kortlopende schulden zoals facturen die nog betaald moeten worden. De overlopende passiva bestaan vooral uit vooruitbetaalde bedragen van het Rijk. Het gaat hier om uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, waarvan de uitgaven in volgende begrotingsjaren zullen plaatsvinden.

Samenvatting van de balans

De gemeente Den Haag heeft in totaal €3,9 miljard aan bezittingen op de balans staan. Dit betreft voor €2,5 miljard bezittingen (afgeronde investeringen) die meerdere jaren meegaan en voor €1,4 miljard bezittingen die binnen een jaar om kunnen worden gezet in geld. Het bezit van Den Haag is voor €1,3 miljard gefinancierd met eigen vermogen en voor €1,6 miljard met langlopende leningen. Daarnaast heeft Den Haag voorzieningen en schulden die binnen 1 jaar terugbetaald moeten worden.

In hoeverre de balans van Den Haag financieel gezond is, kan bepaald worden op basis van de financiële kengetallen. Daar wordt later in dit hoofdstuk op ingegaan. Eerst wordt in dit hoofdstuk uitgebreider stilgestaan bij een aantal onderdelen van de balans: de reserves, voorzieningen, investeringen en de langlopende leningen.

Reserves

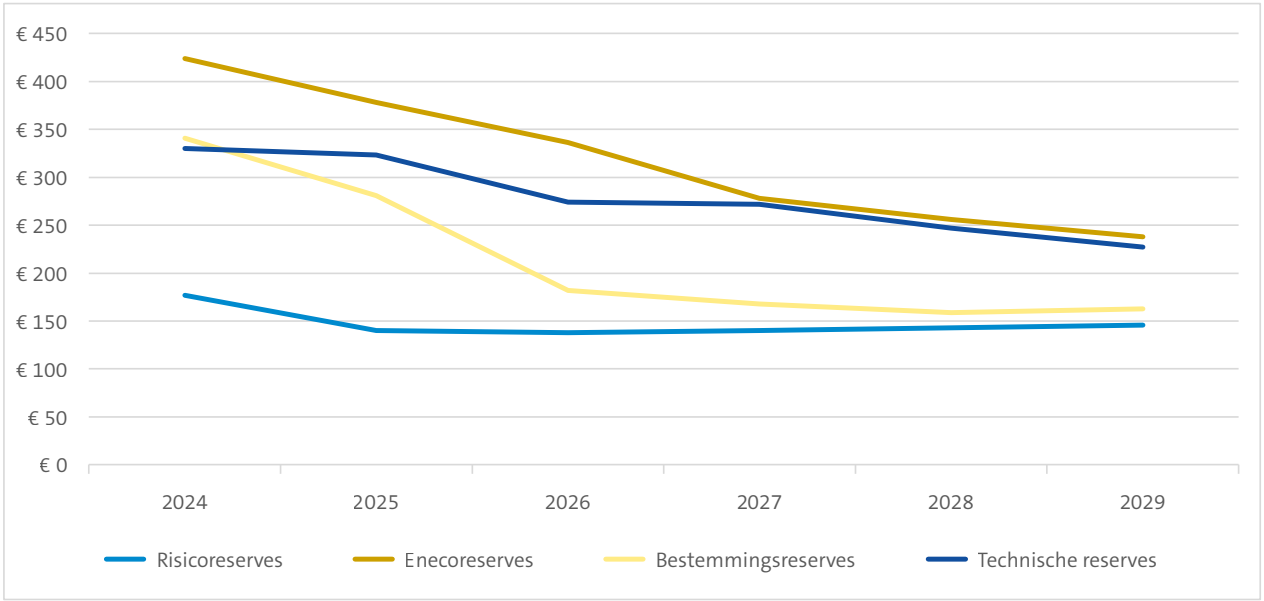
Het eigen vermogen van de gemeente is verdeeld over diverse reserves. In totaal heeft Den Haag ruim 60 reserves. De gemeente vormt reserves om toekomstige uitgaven te kunnen betalen (er wordt alvast geld voor opzij gezet), of om onverwachte uitgaven op te kunnen vangen (een buffer). De gemeenteraad beslist over het vormen of opheffen van een reserve en over het toevoegen of onttrekken van geld aan een reserve.

De figuur en tabel hieronder laten zien dat:

- Reserves voor toekomstige uitgaven de komende jaren afnemen. Deze reserves worden ingezet voor de doelen waarvoor de raad ze heeft gevormd. Deze reserves zijn bedoeld om in te zetten en deze afname is daarmee logisch.
- De risicoreserves blijven de komende jaren ongeveer gelijk. Deze zijn groot genoeg om risico's op te vangen. Den Haag beschikt hiermee over gezonde risicobuffers.

Onder de tabel staat een uitleg van de verschillende soorten reserves.

Reserves in € mln.	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Risicoreserves	177	140	138	140	143	146
Enecoreserves	424	378	336	278	256	238
Bestemmingsreserves	341	281	182	168	159	163
Technische reserves	330	323	274	272	247	227
Totaal	1.272	1.122	930	858	805	774

Risicoreserves

Den Haag heeft verschillende reserves om tegenvallers of risico's op te kunnen vangen. Zo hoeft de gemeente niet meteen te bezuinigen of belastingen te verhogen als een tegenvaller zich voordoet. De belangrijkste van deze reserves is de algemene reserve. Deze zorgt ervoor dat de gemeente een stabiel beleid kan voeren, ook als er tegenvallers zijn. Volgens de regels uit de kadernota weerstandsvermogen moet de algemene reserve 3% van de lasten van het vorige jaar zijn. Dat is eind 2024 €108 mln.

Daarnaast zijn er in de categorie risicoreserves:

- Programmareserves
- Reserve Grondbedrijf
- Onderhoudsreserves (voor vastgoed en sportaccommodaties).

Deze reserves blijven de komende jaren ongeveer gelijk.

Enecoreserves

Het geld uit de Enecoreserves komt uit de verkoop van de aandelen die de gemeente had in Eneco. Naar verwachting is er in 2026 in totaal nog € 336 miljoen beschikbaar in de Enecoreserves. Zoals vastgelegd in het voorstel van het college toekennen verkoopopbrengst Eneco ([RIS305669](#)) gaat het om de volgende reserves:

- Reserve extra impuls voor betaalbaar wonen
- Reserve verbetering duurzame mobiliteit
- Reserve duurzaamheid en energietransitie
- Reserve verhogen kwaliteit in gebiedsontwikkelingen en sociale woningbouw

De Enecoreserves nemen de komende jaren af. Deze reserves worden ingezet voor de doelen waarvoor de raad ze heeft gevormd. Deze reserves zijn bedoeld om in te zetten voor deze specifieke doelen en deze afname is daarmee logisch.

Bestemmingsreserves

Met de bestemmingsreserves is er geld gereserveerd voor specifieke incidentele uitgaven. Den Haag heeft naar verwachting in 2026 in totaal € 182 miljoen euro beschikbaar in deze reserves. Hierbij zijn de Enecoreserves niet meegenomen. Voorbeelden van bestemmingsreserves zijn:

- Reserve maatschappelijke opvang
- Reserve impuls winkelgebieden Schilderswijk en Transvaal
- Reserve verduurzaming openbare verlichting

Belangrijk is dat bestemmingsreserves niet ingezet worden voor structurele uitgaven, omdat de reserves incidenteel geld zijn. Ze kunnen daarom alleen worden ingezet voor

éénmalige uitgaven. De bestemmingsreserves nemen de komende jaren af. Deze reserves worden ingezet voor de doelen waarvoor de raad ze heeft gevormd. Deze reserves zijn bedoeld om in te zetten en deze afname is daarmee logisch.

Cofinancieringsfonds

Een speciale bestemmingsreserve is de reserve cofinanciering. De gemeente werkt vaak samen met de provincie, het Rijk en de EU. Voor belangrijke projecten in de stad ontvangt de gemeente regelmatig subsidies. Vaak is daarbij cofinanciering een vereiste: de gemeente moet dan zelf ook geld bijdragen. Met name bij woningbouw en infrastructuur gaat het om grote bedragen. Hiervoor is het cofinancieringsfonds opgericht. De spelregels voor het gebruik van dit fonds staan in de programmabegroting 2025-2028 (RIS319799) en in de financiële verordening (artikel 5:10). In deze regels staat onder andere hoe het fonds wordt gevuld, vanaf welk minimumbedrag (€0,5 mln.) het kan worden gebruikt en hoe besluiten over de inzet worden genomen.

Om aanspraak te kunnen maken op deze middelen van het Rijk moeten gemeente over voldoende eigen middelen voor cofinanciering beschikken. De afgelopen jaren zijn onder andere de Enecoreserves gebruikt voor de gemeentelijke cofinanciering. Deze dekkingsbron valt weg (zie hierboven).

Technische reserves

Den Haag beschikt over een aantal technische reserves voor de dekking van kapitaallasten en het verschuiven van baten en lasten naar de juiste begrotingsjaren. Het gaat hierbij om de volgende reserves:

- De activa reserve. Deze reserve is bedoeld voor het betalen van kapitaallasten (rente en afschrijving). De hoogte van de reserve is gelijk aan de kapitaallasten die nodig zijn om gedurende de hele vastgestelde afschrijvingsperiode aan de reserve te kunnen onttrekken. De hoogte van de reserve neemt hierdoor over tijd af.
- De reserve herfasering. Met deze reserve worden incidentele middelen naar het begrotingsjaar geschoven waarin de uitgaven plaatsvinden. Hiermee kunnen vertragingen en versnellingen op de uitvoering van projecten opgevangen worden.
- Reserve allocatie incidentele middelen. De incidentele middelen die bij de begroting worden herverdeeld, worden via deze reserve toebedeeld aan het juiste begrotingsprogramma en het juiste begrotingsjaar.

Gezien het karakter van deze reserves is het logisch dat de hoogte de komende jaren afneemt. Daar staat tegenover dat de hoogte van deze reserves weer zal toenemen als er bij een volgende begroting geld tussen begrotingsjaren wordt geschoven of er nieuwe investeringen aan de activa reserve worden toegevoegd.

Samenvatting reserves

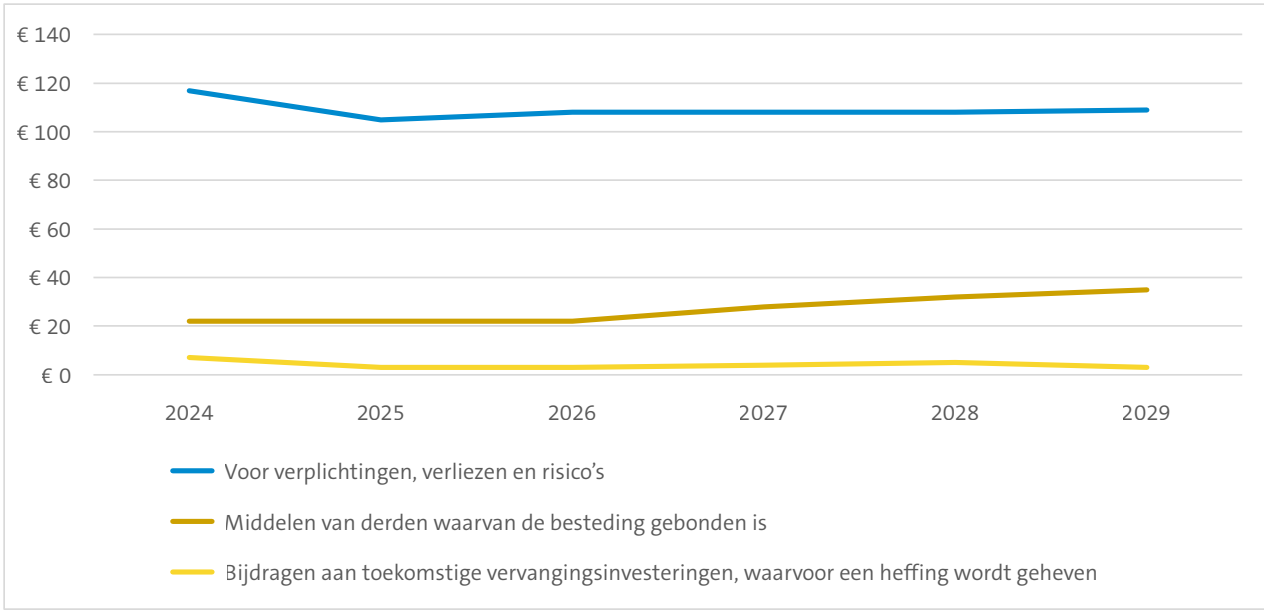
De begroting van Den Haag laat zien dat Den Haag eind 2026 naar verwachting over €930 mln. aan reserves beschikt. De komende jaren neemt de reserve positie van Den Haag naar verwachting geleidelijk af tot €774 mln. in 2029. Dit komt doordat de bestemmingsreserves en technische reserves afnemen. Dit is logisch gezien het karakter van deze reserves. Dit betekent tegelijkertijd dat er in de toekomst minder geld beschikbaar is om vergelijkbare incidentele uitgaven te doen. De algemene reserve blijft de komende jaren stabiel en is groot genoeg om risico's op te vangen. Den Haag beschikt hiermee over toereikende risicobuffers en heeft een gezonde reservepositie.

Voorzieningen

De gemeente Den Haag heeft €133 miljoen apart gezet in voorzieningen. Het grootste deel van de voorzieningen (€108 miljoen) is voor het opvangen van toekomstige verliezen en risico's. Van deze verliezen en risico's is nog niet precies bekend hoeveel dat zal zijn of wanneer het gebeurt, maar wel dat deze zich in de toekomst zullen voordoen. Gemeenten zijn verplicht om voor deze verliezen en risico's voorzieningen te treffen. Voorbeelden zijn een voorziening voor wachtgeld en een voorziening voor verwachte verliezen op grondexploitaties.

Soms komt het geld in voorzieningen uit heffingen die inwoners betalen, zoals de rioolheffing. Dit geld moet in een voorziening worden gestopt. In Den Haag gaat het in 2026 om €3 miljoen. Daarnaast kan het zijn dat de gemeente geld krijgt van particulieren voor een specifiek doel. Ook dit geld moet in een voorziening worden gestopt. Zo kan het niet voor iets anders worden gebruikt. In 2026 gaat het om €22 miljoen.

Met voorzieningen zorgt de gemeente ervoor dat ze klaar is voor onverwachte kosten en dat geld dat bedoeld is voor specifieke zaken, zoals onderhoud van de riolering, ook echt beschikbaar is als het nodig is. Voorzieningen horen bij het vreemd vermogen, wat betekent dat het geld niet vrij besteedbaar is. Het geld kan dus niet voor andere doeleinden ingezet worden.

Soort voorziening in € mln.	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Voor verplichtingen, verliezen en risico's	117	105	108	108	108	109
Middelen van derden waarvan de besteding gebonden is	22	22	22	28	32	35
Bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven	7	3	3	4	5	3
Totaal	146	130	133	140	145	147

Samenvatting voorzieningen

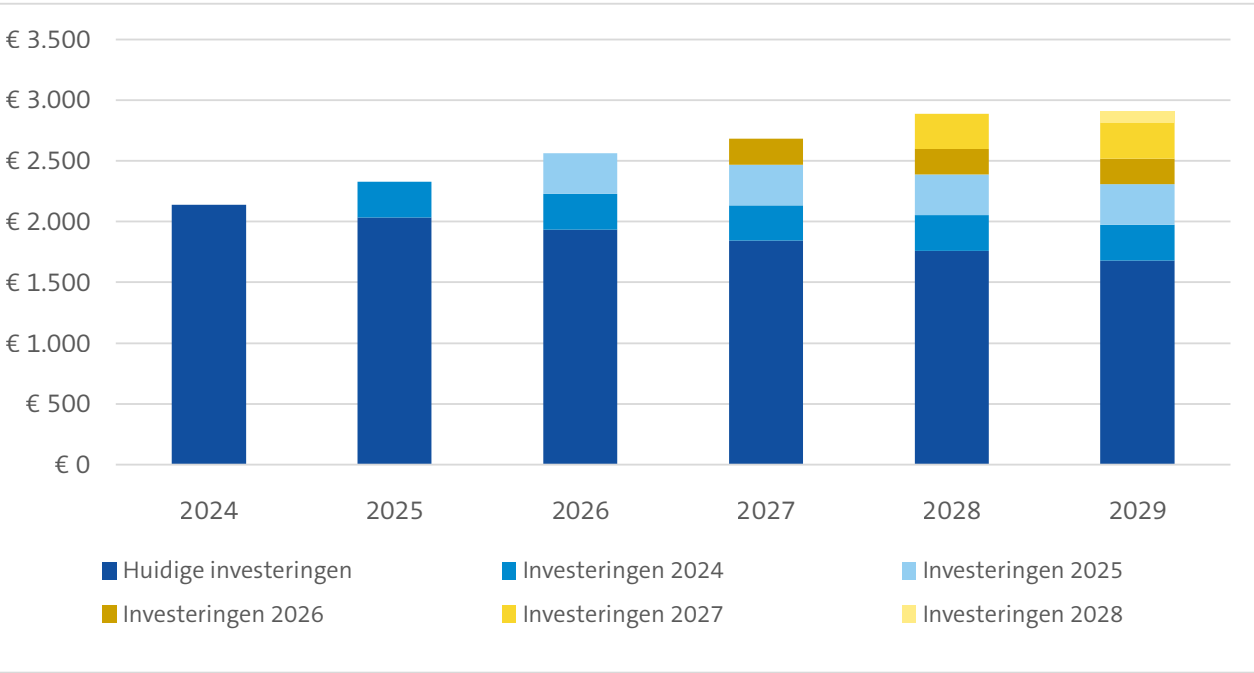
Den Haag heeft in 2026 €133 miljoen aan voorzieningen. Hiermee is de gemeente klaar voor onverwachte kosten en wordt gewaarborgd dat geld dat bedoeld is voor specifieke taken beschikbaar blijft voor deze taken. De voorzieningen zijn verplicht, dit betekent dat het geld niet vrij besteedbaar is. Het geld kan dus niet voor andere doeleinden ingezet worden.

Investerings

Bij investeringen gaat het om kosten voor het kopen of maken van zaken die lang meegaan. Denk aan wegen, fietspaden, bruggen, riolering, gebouwen en voertuigen. Deze investeringen leiden tot bezittingen die langer dan één jaar meegaan. Daarom staan ze op de balans (onder de vaste activa). Er zijn twee soorten investeringen: nieuwe investeringen, waarbij iets nieuws wordt gerealiseerd, en vervangingsinvesteringen, waarbij bestaande bezittingen worden vernieuwd of vervangen. Voor investeringen gelden specifieke spelregels. Deze staan in de kadernota investeren 2026.

De investeringen die tot en met 2024 zijn gedaan hebben een waarde op de balans van ruim € 2 miljard. Investerings worden gedekt met kapitaallasten (rente en afschrijving). De waarde van investeringen die tot en met 2024 gedaan zijn, daalt ieder jaar door afschrijvingen maar er worden ook steeds nieuwe investeringen gedaan. Voor de jaren 2025 tot en met 2029 staat er in totaal voor € 931 miljoen aan investeringen gepland. Per saldo neemt de totale waarde van de investeringen de komende jaren toe. Dit komt doordat de stad groeit en dus meer voorzieningen nodig heeft en doordat de investeringen duurder worden door prijsstijgingen.

De investeringsopgave van € 931 miljoen voor de jaren 2025 tot en met 2029 is fors. De afgelopen jaren hebben duidelijk gemaakt dat het een uitdaging is om deze investeringen ook daadwerkelijk volgens planning te realiseren. Vertragingen worden onder andere veroorzaakt door langdurige bezwaar- en beroepsprocedures, beperkingen als gevolg van stikstofregulering, aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt, schaarste aan materialen en beperkte uitvoeringscapaciteit bij marktpartijen. Verder geldt dat als er gekeken wordt naar de ambities dat de investeringsopgave aanzienlijk groter is dan waar de huidige budgetten in voorzien.

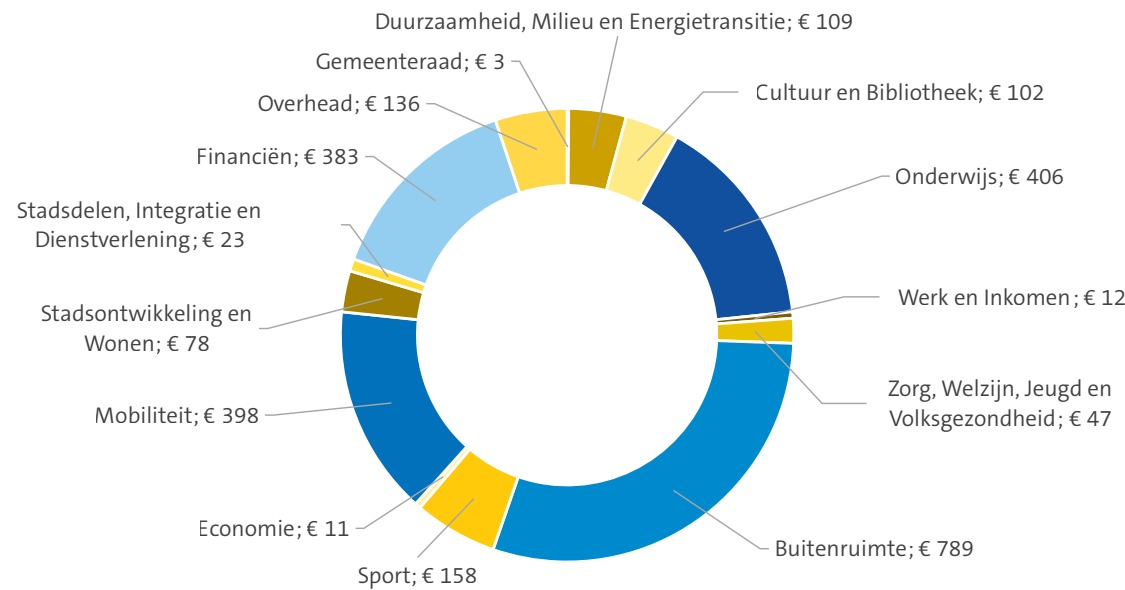
Investerings in € mln.	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Huidige investeringen	2.138	2.031	1.932	1.841	1.758	1.680
Investerings 2024	0	294	294	294	294	294
Investerings 2025	0	0	334	334	334	334
Investerings 2026	0	0	0	211	211	211
Investerings 2027	0	0	0	0	290	290
Investerings 2028	0	0	0	0	0	96
Totaal	2.138	2.325	2.560	2.680	2.887	2.905

In het meerjarig investeringsplan (MIP) staat een uitgebreid overzicht van de geplande investeringen voor de jaren 2025 tot en met 2029. Dit overzicht is een [bijlage](#) bij de begroting 2026-2029. Op de volgende pagina is een samenvattend figuur weergegeven van de investeringen in het MIP.

Zoals te zien in onderstaand figuur vallen de meeste investeringen binnen de programma's Onderwijs, Buitenruimte, Mobiliteit en Financiën:

- Bij Onderwijs gaat het voornamelijk om huisvesting van onderwijsinstellingen.
- Bij Buitenruimte betreft het onder andere investeringen in riolering en het meerjarenprogramma kunstwerken, zoals bruggen en kademuurs.
- Bij Mobiliteit gaat het om parkeergarages, openbaar vervoer en fietsinfrastructuur.
- Bij Financiën betreft het de waarde van de grond die nieuw in erfpacht wordt uitgegeven, of de waardestijging wanneer er sprake is van een heruitgifte van erfpacht.

Bedragen in € mln.

Samenvatting investeringen

De investeringen die tot en met 2024 zijn gedaan hebben een waarde op de balans van ruim €2 miljard. Voor de jaren 2025 tot en met 2029 staat er voor in totaal €931 miljoen aan investeringen gepland. Dit laat zien dat Den Haag een forse investeringsopgave heeft de komende jaren. De afgelopen jaren hebben duidelijk gemaakt dat het een uitdaging is om de geplande investeringen ook daadwerkelijk volgens planning te realiseren. Daarnaast geldt dat als er gekeken wordt naar de ambities voor bijvoorbeeld de gebiedsontwikkelingen (Zuidwest, Binckhorst en CID), de investeringsopgave aanzienlijk groter is dan waar de huidige budgetten in voorzien.

Treasury en financiering

De treasury zorgt ervoor dat de gemeente genoeg geld op de bank heeft om aan alle betaalverplichtingen te voldoen. Als er een tekort op de bankrekening dreigt, leent de gemeente geld. Dit heet financieren. Leningen kunnen kortlopend zijn (minder dan 1 jaar) of langlopend (langer dan 1 jaar).

De treasury regelt ook alle bankzaken, zoals rekeningen bij banken. De kaders voor de werkzaamheden van de treasury liggen vast in de verordening Treasurystatuut ([RIS321497](#)). Het betreft onder andere de financiële instrumenten die de gemeente inzet, het beheer van (tijdelijke) overtollige middelen, het verstrekken van leningen en garanties aan derden vanuit de publieke taak, het kasbeheer en de verantwoording via planning en control cyclus en de informatievoorziening

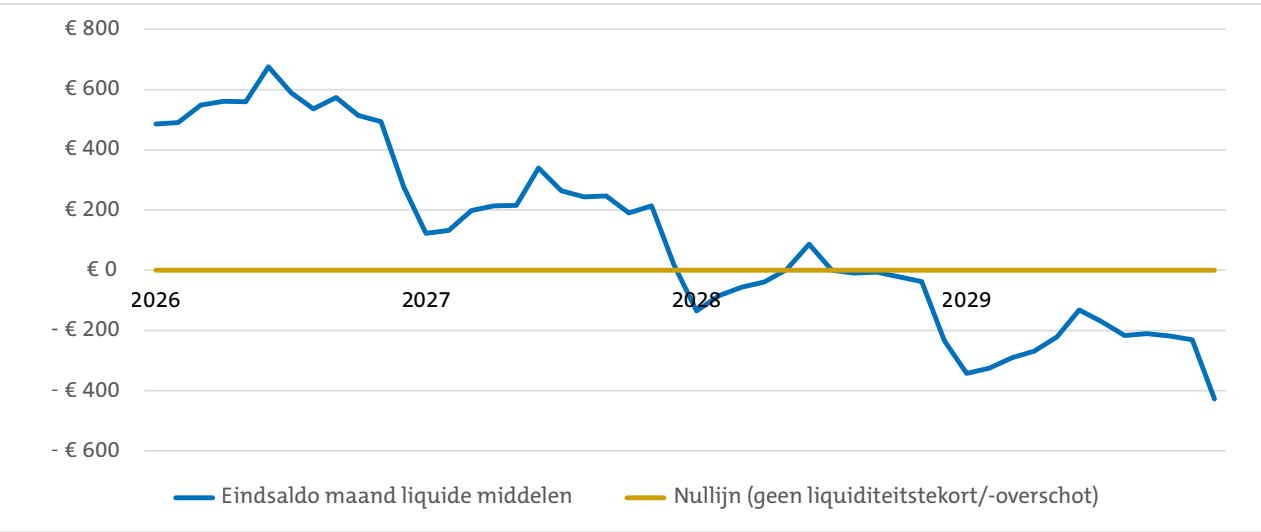
Banksaldo en leningen

Begin 2026 heeft de gemeente een liquiditeitsoverschot van ongeveer €675 mln. Dit geld moet volgens de regels bij het Rijk worden gestort (schatkistbankieren). De gemeente krijgt hier rente over, in 2026 ongeveer €10,9 mln.

Aan het eind van 2026 daalt het overschot naar verwachting naar €300 mln. Dit komt doordat de gemeente jaarlijks leningen moet aflossen en omdat de gemeente de komende jaren verwacht meer uit te geven dan er geld binnenkomt. Dit komt vooral doordat reserves ingezet worden. Eind 2027 verwacht de gemeente op een negatief banksaldo uit te komen (zie onderstaande grafiek). Dan worden er leningen aangetrokken. In eerste instantie zal het gaan om kortlopende leningen.

Langlopende leningen worden alleen afgesloten als er langdurig te weinig geld is (een langdurig negatief banksaldo). De gemeente kiest dan meestal voor lineaire leningen van maximaal 30 jaar. Bij deze leningen wordt elk jaar een deel afgelost. Zo voorkomt de gemeente dat er in één keer een groot bedrag moet worden afgelost. Door dit beleid blijven de rentekosten laag en stabiel.

Bedragen in € mln.

Ontwikkeling langlopende leningen

De gemeente Den Haag heeft in 2024 voor het laatst een langlopende lening afgesloten. Omdat er nu nog genoeg geld is, verwacht de gemeente pas eind 2028 weer een nieuwe langlopende lening nodig te hebben. Voor de bestaande langlopende leningen betaalt de gemeente in 2026 ongeveer €18,6 mln. rente. In de tabel hieronder staat hoe de rente zich ontwikkelt.

Ontwikkeling langlopende leningen	2025	2026	2027	2028	2029
Gem. rentepercentage ultimo	1,29	1,27	1,27	1,26	1,25
Omvang portefeuille (* 1 mln.) ultimo	1.456	1.353	1.250	1.146	1.043
Te betalen rente (* 1 mln.) over periode	20,6	18,6	17,2	15,8	14,5
Te betalen aflossing (* 1 mln.) over periode	103	103	103	103	103

Samenvatting treasury

Begin 2026 heeft de gemeente een liquiditeitsoverschot van ongeveer €675 mln. Dit overschot daalt de komende jaren naar verwachting doordat de gemeente jaarlijks leningen moet aflossen en omdat de gemeente de komende jaren verwacht meer uit te geven dan er geld binnenkomt. Dit komt vooral doordat reserves ingezet worden. De huidige inschatting is dat er eind 2028 mogelijk een nieuwe langlopende lening afgesloten moet worden.

In 2026 heeft Den Haag €1,35 mld. aan leningen. Hiervoor betalen we €19 mln. aan rente. De komende jaren zal dit geleidelijk afnemen, omdat de gemeente jaarlijks €103 mln. aflost op de leningen. Indien er weer een nieuwe lening aangetrokken moet worden, dan zullen de rentekosten toenemen.

Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn organisaties waar de gemeente zowel een financieel als een bestuurlijk belang heeft. Via deze organisaties worden publieke taken uitgevoerd die bijdragen aan het Haagse publieke belang.

Publiekrechtelijke verbonden partijen

Dit zijn samenwerkingsverbanden tussen overheden op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Zij voeren wettelijke taken uit namens de deelnemende gemeenten.

Naam verbonden partij	Wat doet deze verbonden partij in het kort	Stembelang
GGD en Veilig Thuis Haaglanden	Bevordert volksgezondheid en bestrijdt huiselijk geweld	29%
Omgevingsdienst Haaglanden	Vergunningverlening, toezicht en handhaving milieu	27%
Veiligheidsregio Haaglanden	Brandweezorg en crisis- en rampenbestrijding	23%
Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden	Regelt inkoop en contractering van jeugdhulp	47,75%
Metropoolregio Rotterdam – Den Haag (MRDH)	Verbetert bereikbaarheid en economisch vestigingsklimaat	19,5%
Bedrijvenschap Harnaschpolder	Ontwikkelt en beheert bedrijventerreinen	50%
Industrieschap de Plaspoelpolder	Ontwikkelt en beheert bedrijventerreinen	50%

Privaatrechtelijke verbonden partijen

Dit zijn rechtspersonen zoals vennootschappen, stichtingen en coöperaties waarin de gemeente deelneemt.

Naam verbonden partij	Wat doet deze verbonden partij in het kort	Aandelen/ stembelang
Stedin	Verzorgt transport van elektriciteit en gas; werkt aan energietransitie en warmtenetten	14,48%
United Fish Auctions (UFA)	Exploiteert visafslagen, o.a. in Scheveningen en Stellendam	34%
Haagse Milieuservices (HMS)	Verzamelt en verwerkt huishoudelijk afval	100%
BNG Bank	Verstrekt leningen aan overheden en maatschappelijke organisaties	2,29%
HTM (Personenvervoer & Railinfra)	Verzorgt tram- en busvervoer in Den Haag en regio	99,9%
Dunea	Produceert en levert drinkwater en beheert duingebied	39,34%
ROM Innovation Quarter	Stimuleert innovatie en economische ontwikkeling in Zuid-Holland	0,39%
Stadsherstel Den Haag en Omgeving	Behoudt en restaureert monumentale panden	20%
Starterspanden Den Haag	Exploiteert bedrijfsruimten voor startende ondernemers	50%
GEM Vroondaal	Ontwikkelt woonwijk Vroondaal en openbaar gebied	50%
Ontwikkelingscombinatie Wateringse Veld	Heeft woonwijk Wateringse Veld en openbaar gebied ontwikkelt	50%
Wijkontwikkelingsmaatschappij Den Haag Zuidwest	Herstructureert woonwijken en realiseert woningbouw in Zuid West	42% / 50%
Wigo4IT	Ontwikkelt en beheert IT-systemen voor bijstand en armoederegelingen	25%
Holdingfonds Economische Investerings Den Haag (HEID)	Investeert revolverend in innovatie en werkgelegenheid	100%

Gemeentelijk beleid

De gemeenteraad heeft regels vastgelegd in het Beleidskader verbonden partijen ([RIS317313](#)). Hierin staat hoe de gemeente de samenwerking met haar verbonden partijen borgt en zijn uitgangspunten opgenomen voor elke fase (het aangaan, beheren en eventueel beëindigen) van de samenwerking.

Het college informeert de raad elk jaar via de Jaarrapportage verbonden partijen ([RIS323768](#)). Deze rapportage is een uitgebreidere toelichting op de paragraaf ‘verbonden partijen’ in de gemeentelijke begroting en jaarrekening.

Dividenden

Voor vennootschappen geldt dat zij dividenden kunnen uitkeren. Of, en zo ja hoeveel, dividend zij kunnen uitkeren hangt af van hun financiële resultaten. In 2026 verwacht de gemeente €14,29 mln. aan dividend. Ook voor de jaren daarna is dit bedrag geraamd. Hieronder is weergegeven om welke verbonden partijen het gaat.

Deelneming in € duizenden	begrote opbreng- sten 2024	gerealiseerde opbreng- sten 2024	begrote opbreng- sten 2025	gerealiseerde opbreng- sten 2025	begrote opbreng- sten 2026
Dividend BNG	3.200	2.750	3.200	3.200	3.200
Dividend Stadsherstel	90	34	90	128	90
Dividend HMS	3.000	0	3.000	4.000	3.000
Dividend HTM	0	0	3.000	0	1.500
Dividend Stedin	2.154	7.586	5.000	7.200	6.500
Totaal	8.444	10.370	14.290	14.528	14.290

Samenvatting verbonden partijen

In deze paragraaf is nader ingegaan op de verbonden partijen van Den Haag. Deze partijen voeren taken uit die bijdragen aan het Haagse publieke belang. Een aantal verbonden partijen betalen dividenden aan de gemeente. In de begroting wordt uitgegaan van jaarlijkse dividenden van in totaal €14,29 miljoen.

Financiële kengetallen

In de voorgaande paragrafen in dit hoofdstuk is ingegaan op de exploitatiebegroting en de balans. De exploitatiebegroting laat zien hoe Den Haag aan haar geld komt en waar dit geld jaarlijks aan wordt uitgegeven. De balans laat zien wat de gemeente bezit en hoe deze bezittingen gefinancierd zijn. In deze paragraaf wordt de financiële gezondheid van de exploitatiebegroting en de balans nader geduid. Hiervoor wordt gebruikt gemaakt van de financiële kengetallen.

De financiële kengetallen zijn voorgeschreven door het Rijk om de (ontwikkeling van de) financiële positie van gemeenten te kunnen volgen. Er zijn vijf kengetallen die hier samen een beeld van geven. Naast deze kengetallen is in het BBV ook voorgeschreven dat in de begroting en jaarrekening informatie over het weerstandsvermogen moet staan.

De kengetallen en het weerstandsvermogen zijn verdeeld in twee groepen:

Weerbaarheid: laat zien of de gemeente tegen een stootje kan als het financieel minder gaat. Hieronder vallen de onderstaande kengetallen en het weerstandvermogen:

- Netto schuldquote
- Solvabiliteitsratio
- Weerstandsvermogen
- Grondexploitaties

Wendbaarheid: laat zien hoe snel de gemeente zich kan aanpassen aan veranderende omstandigheden. Hieronder vallen de kengetallen:

- Structurele exploitatieruimte
- Belastingcapaciteit

In de tabel hieronder zie je een vergelijking tussen de G4-steden. De scores zijn ingedeeld in drie categorieën conform het BBV:

- Groen (A) staat voor een laag risicoprofiel.
- Oranje (B) voor een verhoogd risico.
- Rood (C) voor het hoogste risico.

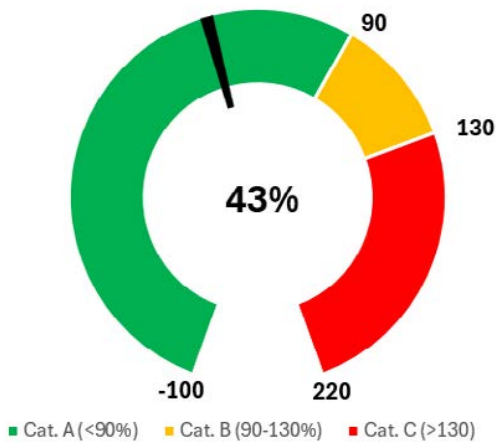
Den Haag scoort bijna overal groen en staat er dus financieel goed voor. Verderop in deze paragraaf wordt elk kengetal uitgelegd.

Gemeente	Netto schuldquote	Solvabiliteit	Grond-exploitatie	Structurele exploitatie-ruimte	Belasting-capaciteit
Den Haag	A	B	A	A	A
Amsterdam	B	B	A	A	B
Rotterdam	A	B	A	C	B
Utrecht	A	B	A	A	C

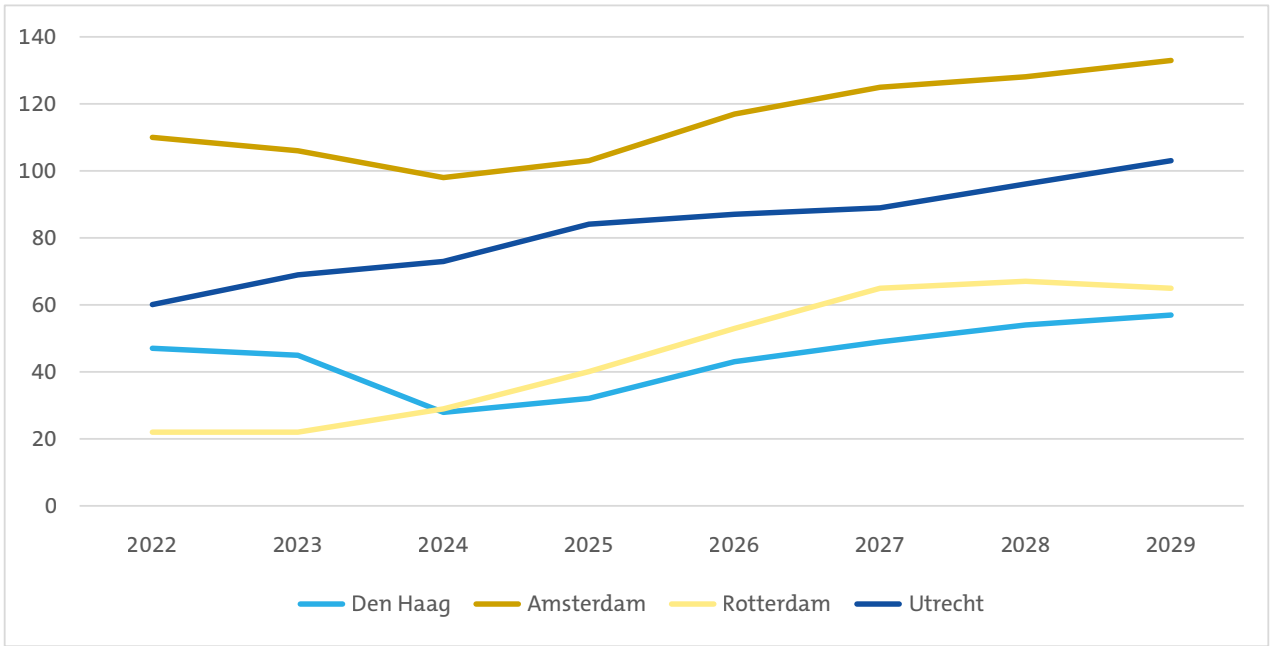
Netto schuldquote

De verhouding tussen de schulden en de inkomsten.

De netto schuldquote laat zien hoeveel schulden een gemeente heeft ten opzichte van de baten. Dit kengetal wordt als volgt berekend: totaal van de geleende gelden gedeeld door de totale jaarlijkse baten. Het kengetal geeft daarmee aan hoe zwaar de schulden drukken op de financiële positie van de gemeente. Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote.

De gemeente Den Haag heeft in 2026 een lage schuld (43%) ten opzichte van de inkomsten. Tot 90% geldt dat er sprake is van een laag risicoprofiel. Het lage risicoprofiel voor Den Haag wil zeggen dat de schulden niet zwaar op de financiën van de gemeente drukken.

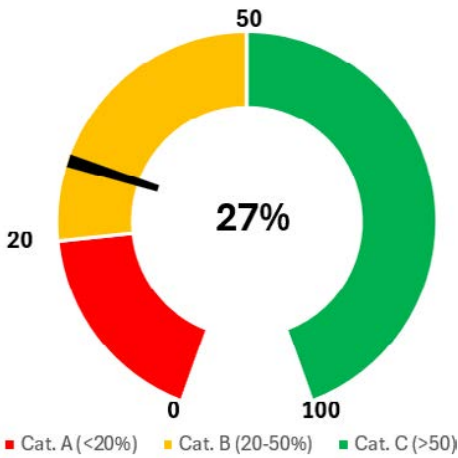
Netto schuldquote	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Netto schuldquote	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Den Haag	47	45	28	32	43	49	54	57
Amsterdam	110	106	98	103	117	125	128	133
Rotterdam	22	22	29	40	53	65	67	65
Utrecht	60	69	73	84	87	89	96	103

De afgelopen jaren lag de netto schuldquote van de gemeente Den Haag tussen de 25% en 50%. Volgens de prognose stijgt deze naar 57% in 2029. Dit komt doordat Den Haag de komende jaren naar verwachting meer geld uitgeeft dan er binnenkomt. Deze uitgaven worden gedekt uit de eigen reserves.

Solvabiliteit

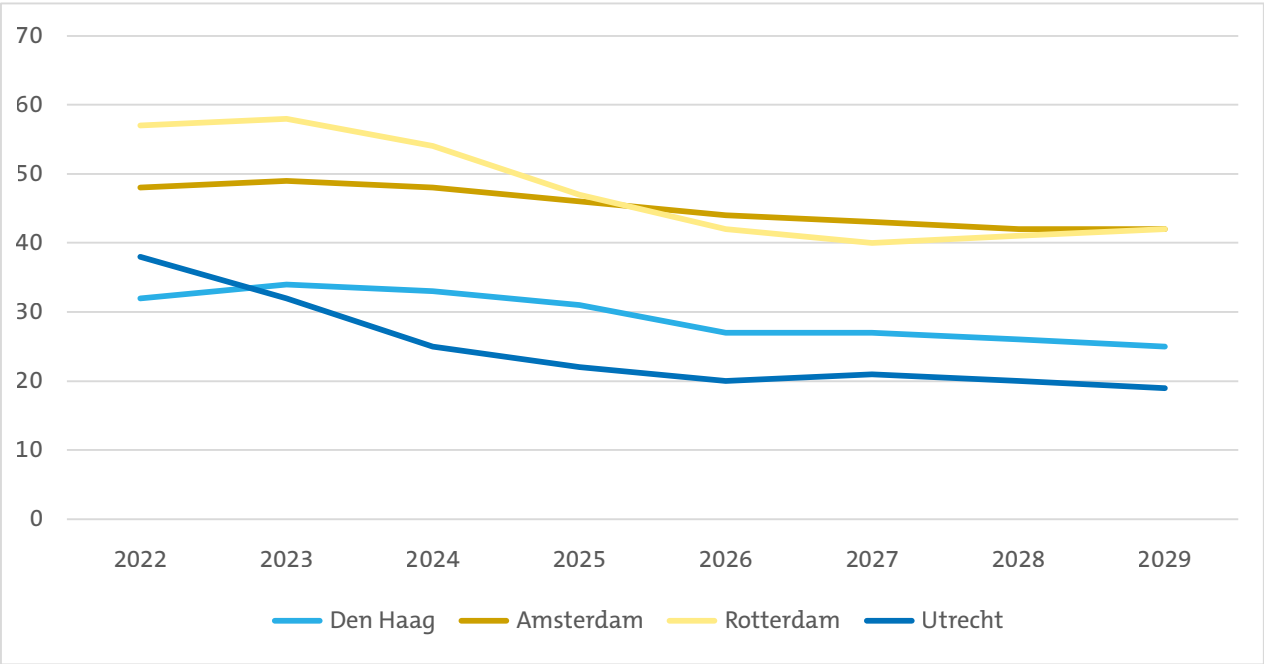
Het deel van ons bezit dat we financieren met eigen vermogen.

Solvabiliteit laat zien hoeveel van het totale vermogen van de gemeente wordt gefinancierd met eigen vermogen. De berekening is als volgt: het eigen vermogen gedeeld door het totale vermogen. Bij een hoge ratio is er veel eigen vermogen, bij een lage ratio veel vreemd vermogen. Hoe hoger de solvabiliteit, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente.

Bij een gemeente heeft solvabiliteit als los getal een beperkte betekenis. Dat komt door bewust beleid, bestemmingsreserves moeten immers besteed worden aan het doel dat de raad er aan gegeven heeft, want het oppotten van geld is onwenselijk. De kredietwaardigheid van de gemeente wordt niet bepaald door de solvabiliteit en de gemeente kan niet worden geliquideerd.

De huidige solvabiliteitsratio laat zien dat de gemeente Den Haag een solvabiliteitsratio van 27% in 2026 verwacht en in categorie B (oranje) valt. Ten opzichte van de solvabiliteit in 2023 (34%) is dit een daling door de bewuste inzet van reserves. Dit betekent dat de gemeente met een solvabiliteit van 27% nog een redelijke positie heeft, maar behoedzaam moet zijn met het aangaan van nieuwe leningen en investeringen.

Solvabiliteit	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Den Haag	32	34	33	31	27	27	26	25
Amsterdam	48	49	48	46	44	43	42	42
Rotterdam	57	58	54	47	42	40	41	42
Utrecht	38	32	25	22	20	21	20	19

De afgelopen jaren was de solvabiliteitsratio ongeveer 30%. Volgens de verwachting daalt deze naar 25% in 2029. Dit blijft ruim boven de signaleringsgrens van 20% die de VNG hanteert. De daling komt doordat de gemeente bewust kiest voor de inzet van reserves.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen laat zien of de gemeente genoeg geld heeft om onverwachte problemen (zoals een crisis of een ramp) op te vangen. Het weerstandsvermogen bestaat uit de verhouding tussen:

- A De beschikbare weerstandscapaciteit: het geld waar de waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. Kortom: wat de gemeente heeft.
- B De benodigde weerstandscapaciteit: alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie. Kortom: wat de gemeente nodig heeft.

In de *kadernota weerstandsvermogen* ([RIS320223](#)) zijn de visie en spelregels van het weerstandsvermogen vastgelegd. Uitgangspunten hierbij zijn eenvoud, zodat keuzes uitlegbaar zijn, en stabiliteit, zodat de beschikbare weerstandscapaciteit niet bij ieder budgettair besluitvormingsmoment aangepast hoeft te worden. In de nota staat dat de beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserve en de post onvoorzien en dat bij de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit alleen exogene risico's worden opgenomen.

De hoogte van de algemene reserve wordt jaarlijks bij de programmabegroting vastgesteld op 3% van de lasten in het voorgaande jaar. De hoogte van de algemene reserve wordt alleen tussentijds verhoogd als het risicoprofiel evident wijzigt in omvang (>20%) of bij een calamiteit zoals een pandemie, natuurramp of een vorm van extreem geweld.

De hoogte van de algemene reserve is op dit moment €108,3 mln. Dit is conform de spelregels van de kadernota weerstandsvermogen (3% van de gerealiseerde lasten in 2024). Met een risicomodel kijkt de gemeente wat nodig is (hoogte algemene reserve). Het risico-simulatiemodel met de exogene risico's komt uit op €108 mln. Dit betekent dat de buffer van Den Haag om risico's op te vangen toereikend is.

Grondexploitatie

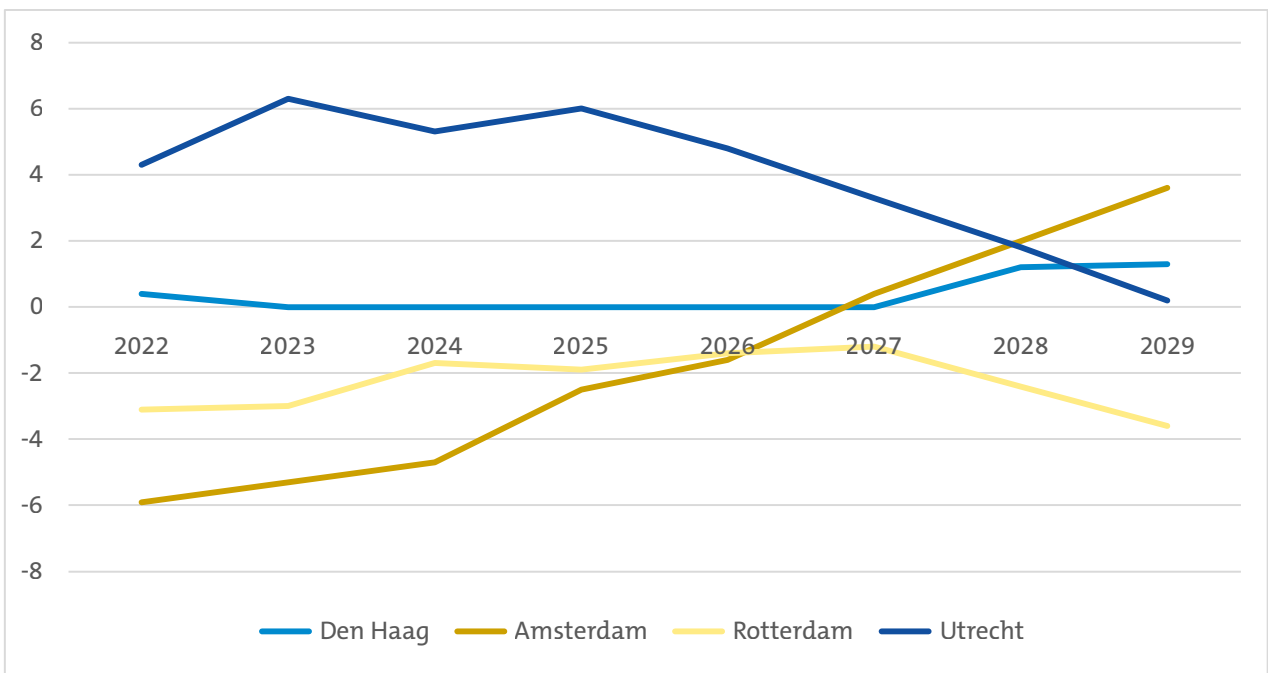
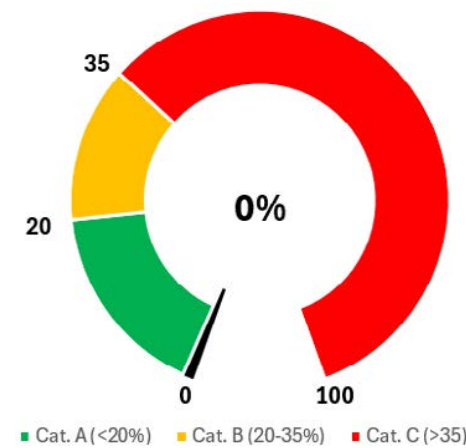
De grootte van onze grondpositie vergeleken met onze totale baten.

Dit kengetal laat zien hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale baten. Hoe hoger dit percentage, hoe meer geld vastzit in grond en hoe groter het financiële risico. Een laag percentage betekent minder afhankelijkheid en dus minder risico. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang omdat deze moet worden terugverdiend bij de verkoop. De gronden moeten tegen de actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

Het kengetal wordt berekend door te kijken naar de netto grondpositie. De netto grondpositie bestaat uit de boekwaarde van de grondexploitaties minus de voorziening voor verwachte verliezen (voorziening negatieve plannen).

Bij Den Haag is dit kengetal in de periode tot en met 2027 0%. Dit komt doordat alle verwachte verliezen op de grondexploitaties volledig zijn afgedekt via de voorziening negatieve plannen. In 2028 en 2029 wordt het kengetal positief. Dit betekent dat de waarde van de grondexploitaties op dat moment naar verwachting hoger is dan de reeds getroffen voorziening voor verwachte verliezen. Na aftrek van alle verwachte verliezen resteert daarmee een positieve grondpositie.

Op dit moment is het kengetal voor Den Haag 0%, dit stijgt naar 1,3% in 2029. Dit duidt op een stabiele situatie waarin de gemeente slechts in beperkte mate afhankelijk is van de ontwikkeling van haar grondbezit.

Grondexploitatie	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Den Haag	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2	1,3
Amsterdam	-5,9	-5,3	-4,7	-2,5	-1,6	0,4	2,0	3,6
Rotterdam	-3,1	-3,0	-1,7	-1,9	-1,4	-1,2	-2,4	-3,6
Utrecht	4,3	6,3	5,3	6,0	4,8	3,3	1,8	0,2

Structurele exploitatieruimte

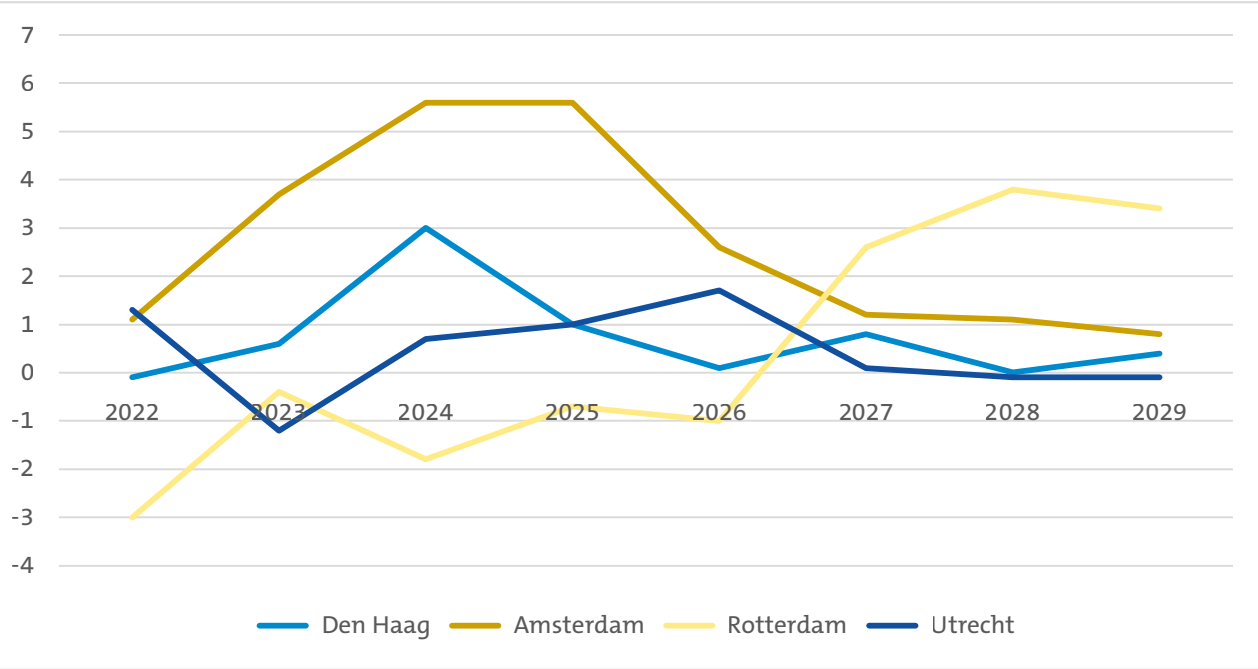
De structurele ruimte die we hebben om onze structurele lasten te dragen.

De structurele exploitatieruimte laat zien of de gemeente genoeg vaste inkomsten heeft om de vaste uitgaven te betalen.

- Positief saldo: de vaste inkomsten zijn hoger dan de vaste uitgaven.
- Negatief saldo: de vaste inkomsten zijn lager dan de vaste uitgaven.

Als het saldo negatief is, gebruikt de gemeente eenmalige inkomsten (zoals reserves) om de vaste uitgaven te kunnen betalen. Dat is op de lange termijn niet houdbaar.

De huidige structurele exploitatieruimte van de gemeente Den Haag is 0,1% positief. Dit betekent dat Den Haag al haar vaste uitgaven kan betalen vanuit vaste inkomsten en financieel gezond is.

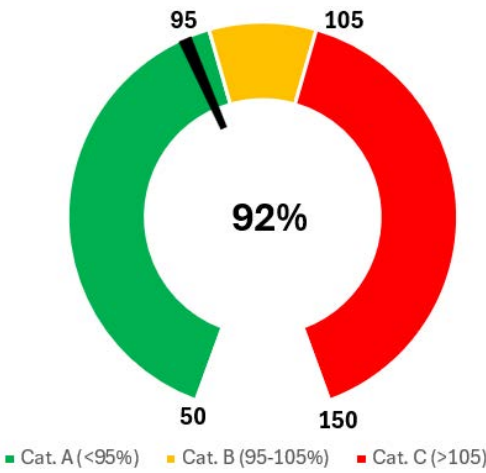

Structurele exploitatieruimte	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Den Haag	-0,1	0,6	3,0	1,0	0,1	0,8	0,0	0,4
Amsterdam	1,1	3,7	5,6	5,6	2,6	1,2	1,1	0,8
Rotterdam	-3,0	-0,4	-1,8	-0,7	-1,0	2,6	3,8	3,4
Utrecht	1,3	-1,2	0,7	1,0	1,7	0,1	-0,1	-0,1

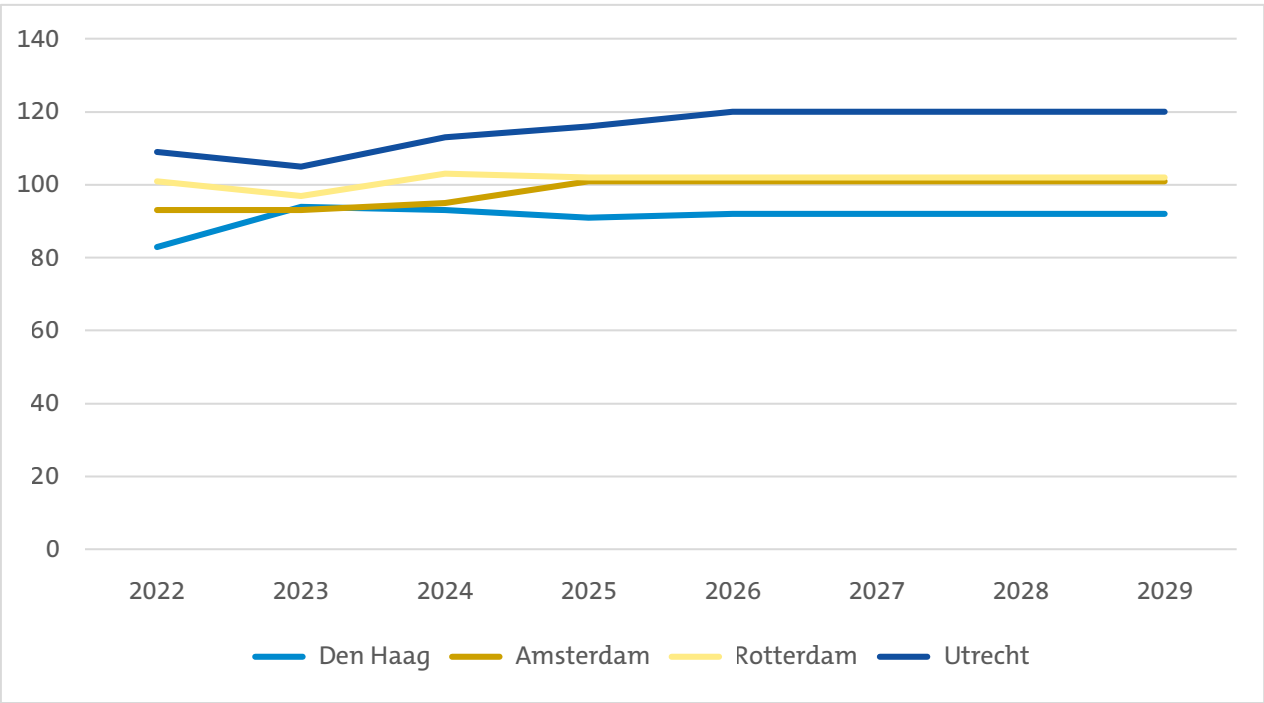
Belastingcapaciteit

De belastingdruk ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

Belastingcapaciteit laat zien hoeveel ruimte de gemeente heeft om de lokale lasten (OZB, rioolheffing, afvalstoffenheffing) te verhogen ten opzichte van andere gemeenten. Het gemiddelde van alle gemeenten is het ijkpunt.

De belastingcapaciteit van de gemeente Den Haag is in 2026, 92%. Dit betekent dat de woonlasten in Den Haag lager zijn dan het landelijk gemiddelde.

Belastingcapaciteit	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Den Haag	83	94	93	91	92	92	92	92
Amsterdam	93	93	95	101	101	101	101	101
Rotterdam	101	97	103	102	102	102	102	102
Utrecht	109	105	113	116	120	120	120	120

De stijging van de woonlasten in 2023 komt door afspraken uit het coalitieakkoord 2022-2026:

- De rioolheffing en afvalstoffenheffing zijn volledig kostendekkend gemaakt;
- De OZB werd verhoogd.

De lichte daling na 2023 komt doordat de landelijke woonlasten harder zijn gestegen dan de Haagse.

De begrote belastingcapaciteit blijft de komende jaren stabiel op 91,5%. Dit betekent dat de belastingdruk van Den Haag ruim 8% lager is dan het landelijk gemiddelde.

Samenvatting Hoofdstuk 2

De gemeente Den Haag staat er financieel goed voor:

- De begroting is sluitend (inkomsten en uitgaven zijn in balans).
- Er is genoeg geld in de algemene reserve om risico's op te vangen.
- De gemeente heeft in vergelijking met andere gemeenten weinig schuld.
- De lokale lasten voor inwoners zijn lager dan gemiddeld in Nederland.
- De verhouding tussen het eigen vermogen en de totale bezittingen (solvabiliteit) neemt de komende jaren af door de inzet van de reserves, maar blijft boven de signaleringswaarde van de VNG van 20%.

Alles bij elkaar heeft Den Haag een gezonde financiële positie. Wel zijn er risico's van buitenaf waar de gemeente de komende jaren rekening mee moet houden. Deze risico's worden in hoofdstuk 4 toegelicht. In hoofdstuk 3 wordt eerst toegelicht hoe de gemeente haar begroting plant, uitvoert en controleert.

3 Sturing en verantwoording

3

In dit hoofdstuk staat de Planning & Control-cyclus (P&C-cyclus) centraal, waarbij wordt toegelicht hoe de gemeente haar begroting plant, uitvoert en controleert. Hierbij wordt ook ingegaan op zowel de rol van de toezichthouder (de provincie), als de accountant.

In dit hoofdstuk wordt ook stilgestaan bij de brede heroverweging. In de heroverweging is gekeken naar de beïnvloedbaarheid van de lasten en de baten en welke keuzemogelijkheden er zijn om deze te verhogen of te verlagen.

Vervolgens wordt in dit hoofdstuk stilgestaan bij het risicobeheer en de interne beheersing.

Tot slot wordt ingegaan op de verbeteringen die de afgelopen jaren zijn doorgevoerd. Sinds 2023 is de financiële huishouding van de gemeente en de sturing hierop aan de hand van de 'contourenbrief' ([RIS314462](#)) verbeterd.

De Planning & Control-cyclus

De Planning & Control-cyclus (P&C-cyclus) helpt de gemeente om goed te plannen, sturen en verantwoorden. Deze jaarlijkse cyclus laat zien welke doelen de gemeente wil bereiken en hoeveel geld daarvoor beschikbaar is. Na afloop van het jaar wordt gekeken of de doelen gehaald zijn en wat het financieel resultaat is. Zo heeft de gemeenteraad altijd een volledig en actueel beeld van de voortgang van het beleid en de financiën.

De P&C-cyclus bestaat uit drie fases:

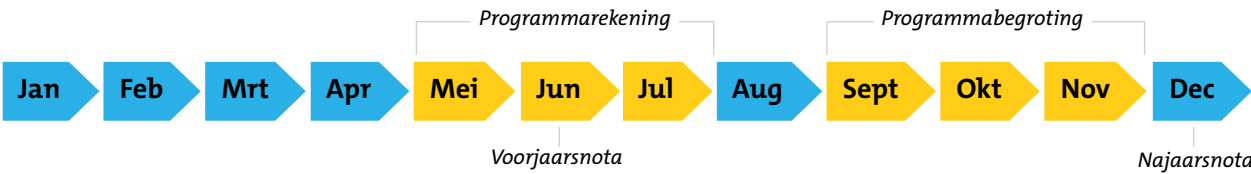
- 1 Voorbereiden: bepalen welke doelen worden nagestreefd en hoeveel geld daarvoor nodig is.
- 2 Uitvoeren: beleid uitvoeren en tijdens het jaar volgen of dit volgens plan gaat.
- 3 Verantwoorden: achteraf laten zien wat er is bereikt en hoe het geld is uitgegeven.

In Den Haag horen bij deze cyclus vier vaste documenten:

- 1 Voorjaarsnota: geeft inzicht in het meerjarig budgettair kader voor de meerjarenbegroting en een prognose voor het lopende jaar.
- 2 Programmabegroting: hierin staat welke doelen de gemeente wil bereiken en hoeveel geld daarvoor wordt ingezet.

- 3 Najaarsnota: geeft informatie over de begrotingsrealisatie over de eerste negen maanden, een prognose voor het lopende jaar en technische, neutrale wijzigingen van de begroting.
- 4 Programmarekening: laat na afloop van het jaar zien wat er is bereikt en uitgegeven.

Van deze documenten zijn de programmabegroting en programmarekening wettelijk verplicht. In onderstaande afbeelding laat zien op welk moment welk product in de raad wordt behandeld:

Voorjaarsnota

In de voorjaarsnota staat het meerjarig budgettaire kader voor de begroting. Het gaat hierbij om de autonome financiële ontwikkelingen van de algemene dekkingsmiddelen. De algemene dekkingsmiddelen bestaan onder andere uit het gemeentefonds, dividenden, rente en belastingopbrengsten. In de voorjaarsnota worden daarnaast een aantal grote financiële opgaven en knelpunten waarmee het college zich in ieder geval geconfronteerd ziet in aanloop naar de programmabegroting beschreven. Verder geeft de voorjaarsnota een prognose van de uitputting in het lopende jaar.

De voorjaarsnota dient als vertrekpunt voor de verdere begrotingsvoorbereiding. In de begrotingsvoorbereiding worden de financiële opgaven en mogelijke oplossingen afgewogen tegen het budgettaire kader. De keuzes die gemaakt worden om tot een sluitende programmabegroting te komen landen in de programmabegroting. Met de voorjaarsnota kan de raad op voorhand, indien gewenst, input meegeven voor de programmabegroting die het college aan de raad voorlegt.

In 2025 is het proces en de inhoud van de voorjaarsnota anders vormgegeven dan in eerdere jaren:

- De voorjaarsnota bevat een beschrijving van een aantal grote, dan bekende, financiële opgaven en knelpunten. Zo weet de raad waar het college rekening mee moet houden bij het maken van de begroting voor volgend jaar.
- De voorjaarsnota is aangeboden als raadsvoorstel, in plaats van als raadsmededeling. Hierdoor stelt de raad het budgettair kader vast.

Programmabegroting

Met de begroting doet het college een voorstel voor de beleidsdoelen, prestaties en bijbehorende budgetten voor het komende jaar, binnen de meerjarenraming. De raad stelt de begroting vast en geeft het college daarmee mandaat voor de uitvoering. De begroting

is ingedeeld op basis van programma's (beleidsterreinen) en paragrafen. Het BBV schrijft een aantal verplichte paragrafen voor. Deze paragrafen hebben als doel om een doorsnede van de begroting te geven op basis van bepaalde onderwerpen. Ook de indeling in programma's is een voorschrift uit het BBV.

In de programmabegroting wordt ook de begroting van het lopende jaar geactualiseerd, mede op basis van de in de voorjaarsnota opgenomen prognose van het lopende jaar. De wijzigingen op de begroting van het lopende jaar worden toegelicht in een separate bijlage bij de begroting.

Programma's, activiteiten en prestatie-indicatoren

Een programma omvat een samenhangend geheel van activiteiten die gericht zijn op het realiseren van inhoudelijke doelstellingen. Het BBV schrijft niet voor hoeveel of welke programma's in de begroting moeten terugkomen. De gemeenteraad stelt dit aan het begin van de raadsperiode vast. Aan elk programma is een budget toegekend om de doelstellingen te bereiken. Tevens zijn, waar relevant, prestatie-indicatoren opgenomen om de voortgang van deze doelstellingen te meten. Op dit moment beschikt Den Haag over 16 programma's. Het budgetrecht van de raad is op programmaniveau. Dit betekent dat de raad vaststelt hoeveel er maximaal per programma uitgegeven mag worden en hoeveel inkomsten er worden verworven. De programma's zijn opgesplitst in activiteiten. Elke activiteit is uniek gekoppeld aan één programma, en één portefeuillehouder. Het college is verantwoordelijk voor de indeling van de activiteiten. De activiteiten en bijbehorende budgetten zijn opgenomen in het activiteitenboek. Dit is een bijlage bij de programmabegroting. [Activiteitenboek | Begroting 2026](#)

De Toezichthouder: De Provincie

Nadat de begroting is vastgesteld door de Raad wordt deze door de provincie beoordeeld. De provincie kijkt hierbij met name of sprake is van een realistische begroting en of deze structureel in evenwicht is. Als dit het geval is, dan is sprake van repressief toezicht vanuit de provincie. Repressief toezicht is het lichte, normale toezichtregime, waarin de gemeente zelf aan het stuur staat maar de provincie bewaakt dat de financiën gezond blijven. Als de begroting niet structureel en reëel in evenwicht is, dan kan de provincie een gemeente onder preventief toezicht stellen. Wanneer dit gebeurt, moet de gemeente eerst toestemming vragen aan de provincie voordat de gemeente financiële besluiten mag nemen. Het nemen van financiële besluiten is dan dus niet meer enkel aan de gemeenteraad. In het geval van preventief toezicht wordt een herstelplan afgesproken tussen de provincie en de gemeente om weer te komen tot het reguliere, repressieve, toezichtregime. Naast het bepalen van het toezichtregime, kan de provincie ook aandachtspunten en adviezen meegeven voor de begroting. Jaarlijks stuurt de provincie een brief met het oordeel over de begroting.

Najaarsnota

In 2025 is voor het eerst een najaarsnota opgesteld. In deze nota staan technische, beleidsarme mutaties. Deze zijn met name bedoeld om onrechtmatigheden bij de jaarrekening te voorkomen. Ook geeft de najaarsnota een prognose van het financiële resultaat over het lopende jaar.

Programmarekening

De programmarekening sluit de cyclus af met een integrale verantwoording over de resultaten van het afgelopen jaar. Met de programmarekening legt het college verantwoording af aan de raad over het gevoerde beleid. Het college geeft aan wat is er bereikt, wat is er gedaan en wat het heeft gekost. De jaarrekening vormt daarmee de basis voor de oordeelsvorming van de raad over de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde beleid.

Getrouwheid en rechtmatigheid

Rechtmatigheid

Het college is verantwoordelijk voor de rechtmatigheidsverantwoording. Hierbij wordt gekeken naar drie vragen:

- Is er binnen de door de raad vastgestelde budgetten gewerkt?
- Zijn uitgaven gedaan volgens de wet- en regelgeving?
- Zijn maatregelen genomen om misbruik te voorkomen?

Bij deze controles kunnen fouten (niet volgens de regels gehandeld) of onduidelijkheden (niet vast te stellen of er volgens de regels is gehandeld) naar voren komen.

Blijft de som hiervan onder 2% van alle lasten, dan is het handelen rechtmatig. Daarboven niet. De rechtmatigheidsverantwoording is onderdeel van de programmarekening.

Getrouwheid

De accountant beoordeelt of de programmarekening een juist en volledig beeld geeft van de werkelijkheid. Daarbij controleert de accountant ook de rechtmatigheidsverantwoording van het college. De gemeente krijgt een goedkeurende verklaring als de fouten en onzekerheden in totaal minder dan 2% van de totale lasten bedragen. Als de fouten en onzekerheden groter zijn dan 2% dan krijgt de gemeente een afkeurende verklaring. Aanvullend op dit oordeel, stelt de accountant een verslag op, waarin de bevindingen worden toegelicht en aanbevelingen worden gedaan voor verbeteringen.

Digitale informatie: financien.denhaag.nl

Alle P&C-producten van de gemeente staan op financien.denhaag.nl. Dit is de officiële website van de gemeente Den Haag voor financiële informatie. Je vindt hier niet alleen de actuele documenten maar ook een historisch archief met financiële stukken uit voorgaande jaren.

Op de site kun je makkelijk zoeken en filteren per jaar en per soort document. De website helpt inwoners, ondernemers, politieke partijen en anderen om te volgen hoe de financiën van Den Haag zich door de jaren heen ontwikkelt.

Brede heroverweging

Voor de verkiezingen van 2026 heeft de gemeente een brede heroverweging ([RIS323005](#)) uitgevoerd. Dit gebeurde naar aanleiding van een motie “Brede heroverwegingen” ([RIS314200](#)) van de raad in 2022. In deze heroverweging is gekeken naar de beïnvloedbaarheid van de lasten en de baten. Beïnvloedbaar betekent dat de raad keuzes kan maken over hoe het geld wordt ingezet. Hoe specifieker de uitvoering van de wettelijke taak is voorgeschreven, hoe minder keuzeruimte er is voor de manier waarop de taak moet worden uitgevoerd.

Uit de analyse blijkt dat over iets minder dan twee derde van het budget in 2027 (ongeveer € 1,8 mld.) in meer of mindere mate keuzes gemaakt kunnen worden. Dit is de beïnvloedbare ruimte op de begroting. Het gaat dan om lokale taken en prioriteiten, waarvoor het Rijk geen specifieke opdracht heeft geformuleerd, of waarvoor geen specifieke – geoormerkte – middelen aan de gemeente worden gegeven. De keuzemogelijkheden zijn bijvoorbeeld:

- Gemeentelijke taken opschalen of afschalen
- Subsidies die de gemeente beschikbaar stelt verhogen of verlagen
- Doelgroepen verruimen of beperken
- Inkomsten verhogen of verlagen

In de brede heroverweging staat per programma welke keuzemogelijkheden er zijn.

Financieel beheer: risicobeheer en Interne beheersing

Naast de genoemde producten voor de gemeenteraad, zorgt de organisatie ook voor interne beheersing. Dit gaat over grip op financiën en risico's. Het draagt bij aan een betrouwbare, transparante en rechtmatige overheid. Voor de gemeente Den Haag betekent dit dat middelen rechtmatig worden besteed, risico's tijdig worden gesignaleerd, en het financieel beheer betrouwbaar is.

De gemeente Den Haag doet dit via verschillende onderdelen:

- **Inkoopproces** – rechtmatig inkopen en uitvoeren van aanbestedingen
- **Betaalproces** – betalingen juist, op tijd en veilig doen
- **Fiscale beheersing** – wet- en regelgeving correct toepassen en afspraken maken met de Belastingdienst
- **Contractmanagement** – gemeentelijke contracten uniform en professioneel beheren.
- **Procesmanagement** – bedrijfsprocessen vastleggen, actualiseren en optimaliseren.
- **Risicomangement** – financiële en niet-financiële risico's identificeren en beheersen.
- **Fraudepreventie** – frauderisico's identificeren en beheersen.
- **Internal Audit** – onafhankelijke audits uitvoeren en advies geven ter verbetering van interne beheersing.

De afgelopen jaren is de interne beheersing in Den Haag stap voor stap verbeterd. Dit gaat de komende jaren door. Het gaat hierbij onder andere om de doorontwikkeling van procesmanagement, het verder professionaliseren van contractmanagement en het verder optimaliseren van de financieel administratieve processen. Dit is een meerjarig traject, omdat het zowel de verbetering van procedures en processen als de doorontwikkeling van de organisatiecultuur en de manier van werken omvat. Waar dit toegevoegde waarde heeft, maakt de gemeente gebruik van IT-technologieën, zoals data-gedreven werken en robotisering. Zo werkt de gemeente Den Haag aan toekomstbestendig financieel beheer.

Contourenbrief: recente verbeteringen

Sinds 2023 is de financiële huishouding van de gemeente en de sturing hierop aan de hand van de 'contourenbrief' ([RIS314462](#)) verbeterd. Er zijn op vier thema's verbeteringen doorgevoerd. Hieronder zie je kort welke verbeteringen dat zijn.

Contouren brief			
Het actualiseren van de begrotingsregels	Het organiseren van een cofinancieringsfonds	Het inrichten van een investeringsbegroting	Het transparanter maken van de planning en control cyclus
• 10 begrotingsregels vastgesteld • Vastgelegd in de financiële verordening	• Cofinancieringsfonds ingesteld • Spelregels opgenomen in de begroting en financiële verordening	• Kadernota investeringen vastgesteld • Meerjarig investeringsplan ingericht	• Verduidelijken en vereenvoudigen van de begroting • De voorjaarsnota en de najaarsnota • De begrotingsvoorbereiding

1. Begrotingsregels geactualiseerd

De tien begrotingsregels (bijlage 1) staan nu in de financiële verordening en daarmee maken ze formeel deel uit van de kaderstelling voor het financiële beleid van de gemeente.

2. Cofinancieringsfonds

De gemeente werkt vaak samen met de provincie, het Rijk en de EU. Voor belangrijke projecten in de stad ontvangt de gemeente regelmatig subsidies. Vaak is daarbij cofinanciering een vereiste: de gemeente moet dan zelf ook geld bijdragen. Hiervoor is het cofinancieringsfonds opgericht. De spelregels voor het gebruik van dit fonds staan in de programmabegroting 2025-2028 ([RIS319799](#)) en in de financiële verordening (artikel 5:10). In deze regels staat onder andere hoe het fonds wordt gevuld, vanaf welk minimum-bedrag het kan worden gebruikt en hoe besluiten over de inzet worden genomen.

3. Investeringsbegroting

De investeringsbegroting moet zorgen voor duidelijker overzicht en meer eenheid in het investeringsbeleid van de gemeente. Daarom is bij de programmabegroting 2026-2029 ook het [meerjarig investeringsplan 2025-2032](#) gepubliceerd. Dit document laat zien welke investeringen gepland staan. Daarnaast wordt per project een korte toelichting, de manier van financieren en het type investering weergegeven.

Ook is een kadernota investeren ([RIS323964](#)) opgesteld. Hierin staan de spelregels voor investeringen overzichtelijk bij elkaar.

4. Transparantere planning en control cyclus

De P&C-cyclus en bijbehorende producten zijn de afgelopen jaren verbeterd. Er zijn drie belangrijke wijzigingen:

- **De begroting** heeft nu een vaste structuur, meerjarige financiële overzichten en een activiteitenboek. Ook hoofdstuk 1 en de paragrafen zijn herzien.
- **Voorjaars- en najaarsnota:** de 4-maandsrapportage en 8-maandsrapportage zijn vervangen door de voorjaarsnota en najaarsnota.
- **Begrotingsvoorbereiding:** de voorjaarsnota bevat nu ook financiële knelpunten en is als raadsvoorstel aangeboden. Zo heeft de raad meer context heeft bij het budgettair kader en kan de raad input geven voor de begroting.

Samenvatting Hoofdstuk 3

De gemeente heeft een P&C-cyclus om de begroting te plannen, uit te voeren en te controleren. Den Haag kent vier vaste documenten: de voorjaarsnota, programmabegroting, najaarsnota en programmarekening. Al deze documenten zijn terug te vinden op financien.denhaag.nl.

Uit de brede heroverweging blijkt dat over iets minder dan twee derde van het budget in 2027 (ongeveer €1,8 mld.) in meer of mindere mate keuzes gemaakt kunnen worden. Dit is de beïnvloedbare ruimte op de begroting. Het gaat dan om lokale taken en prioriteiten, waarvoor het Rijk geen specifieke opdracht heeft geformuleerd, of waarvoor geen specifieke – geoormerkte – middelen aan de gemeenten worden gegeven. In de brede heroverweging staat per programma welke keuzemogelijkheden er zijn.

Sinds 2023 is de financiële huishouding van de gemeente en de sturing hierop aan de hand van de 'contourenbrief' ([RIS314462](#)) verbeterd. Daarnaast is de afgelopen jaren de interne beheersing in Den Haag stap voor stap verbeterd. Dit gaat de komende jaren door.

4 Gemeentefonds

4

In hoofdstuk 4 wordt nader ingegaan op het gemeentefonds. Als eerste wordt toegelicht hoe de hoogte van het gemeentefonds wordt bepaald (de systematiek) en hoe de budgetten in de begroting van Den Haag worden geïndexeerd (trend-voor-trend). Vervolgens wordt ingegaan op de risico's voor Den Haag met betrekking tot het gemeentefonds, zoals de recente ontwikkeling rond de herverdeling van het gemeentefonds.

Werking gemeentefonds

Het gemeentefonds is de belangrijkste bron van inkomsten voor gemeenten. Het Rijk stort jaarlijks geld in dit fonds. Dit geld wordt verdeeld over alle gemeenten op basis van objectieve kenmerken, zoals het aantal inwoners, woningen, jongeren, en ouderen, de belastingcapaciteit gebaseerd op WOZ-waarde en de oppervlakte van de gemeente. Gemeenten mogen dit geld vrij besteden: het is geen geoormerkt budget.

Het bedrag in het gemeentefonds verandert ieder jaar. Dat gebeurt op drie manieren:

- Het accres: de jaarlijkse groei (of krimp) van het fonds, gekoppeld aan de ontwikkeling van het BBP. Dit wordt in de volgende paragraaf verder toegelicht.
- Aanpassingen voor specifieke taken: extra als gemeenten meer taken van het Rijk krijgen of minder geld als er taken verdwijnen.
- Aanpassingen van het verdeelmodel: als de objectieve kenmerken van gemeenten veranderen, verschuift de onderlinge verdeling van het geld over de gemeenten. Een gemeente die bijvoorbeeld relatief snel groeit in inwonertal zal een groter aandeel in het gemeentefonds krijgen.

Het Rijk informeert gemeenten drie keer per jaar via circulaire over de bijstellingen van het gemeentefonds.

- Meicirculaire: de belangrijkste update. De Meicirculaire is de vertaling van de Voorjaarsnota van het Rijk naar het gemeentefonds. Hierin staat het accres van het betreffende jaar en worden wijzigingen voor specifieke taken doorgevoerd. Gemeenten krijgen hiermee inzicht in de verwachte uitkeringen voor het komende jaar en de meerjarenraming.

- **Septemercirculaire:** een bijstelling op basis van de Miljoenennota. Hierin worden wijzigingen doorgevoerd die effect hebben op specifieke taken. Vaak betreft het kleinere aanpassingen.
- **Decemercirculaire:** de vertaling van de Najaarsnota van het Rijk. Hierin worden de definitieve bedragen voor het lopende jaar vastgesteld en laatste wijzigingen voor specifieke taken verwerkt.

Jaarlijkse bijstelling accres gemeentefonds: BBP-systematiek

De hoogte van het gemeentefonds wordt elk jaar, voor het lopende jaar, in de meicirculaire vastgesteld. In aanvulling hierop wordt twee keer per jaar een raming van de meerjarige ontwikkeling van de hoogte van het gemeentefonds gegeven. De hoogte van het gemeentefonds wordt bijgesteld voor:

- **Prijsontwikkeling:** een correctie voor inflatie zodat het gemeentefonds op het juiste prijspeil blijft en dus waardevast is.
- **Volumeontwikkeling:** een aanpassing voor de groei van Nederland. Meer inwoners in Nederland leidt tot hogere kosten voor gemeenten omdat er bijvoorbeeld meer sportvoorzieningen nodig zijn.

De prijs- en volumebijstellingen van het gemeentefonds worden het accres genoemd en worden berekend met de BBP-systematiek. Deze systematiek is ingevoerd in 2024 en houdt in dat de ontwikkeling van het gemeentefonds gekoppeld is aan het BBP. De prijsontwikkeling is gelijk aan het inflatiepercentage in datzelfde jaar en de volumeontwikkeling is gelijk aan de gemiddelde economische groei over een periode van acht jaar. Hierbij wordt gekeken naar een periode van twee jaar terug tot en met negen jaar terug; dus de volumebijstelling voor 2030 is gebaseerd op de gemiddelde groei over de periode van 2021 tot en met 2028. Met een achtjarig gemiddelde worden schokken opgevangen. Dit zorgt voor meer stabiliteit.

De percentages die gebruikt worden voor de inflatie en economische groei zijn afkomstig uit de ramingen van het Centraal Plan Bureau (CPB). Twee keer per jaar maakt het CPB een raming voor de inflatie en economische groei:

- In maart in het centraal economisch plan (CEP). Dit is de basis voor de voorjaarsnota van het Rijk en daarmee ook voor de meicirculaire.
- In september met de Macro-economische verkenningen (MEV). Dit wordt doorvertaald in de Miljoenennota en de septemercirculaire is een afgeleide daarvan.

In de meicirculaire wordt de hoogte van het accres voor het lopende jaar van gemeentefonds jaarlijks vastgesteld en de begroting van Den Haag is gebaseerd op de meicirculaire van het Rijk.

De VNG is met het Rijk in gesprek om de inflatiecorrectie (prijsontwikkeling) anders te berekenen. De afgelopen acht jaren is de prijsontwikkeling door het CPB jaarlijks onderschat. Dit komt doordat de definitieve prijsontwikkeling hoger was dan de geraamde prijsontwikkeling. Dit zou opgelost kunnen worden als het Rijk het accres gaat baseren op basis van de definitieve prijsontwikkeling in plaats van de geraamde prijsontwikkeling.

Trend-voor-trend

Elk jaar past de gemeente haar begroting aan voor de ontwikkeling van lonen en prijzen. Dit heet trend. Zo blijft de begroting op peil. Wanneer dit niet gebeurt, worden de budgetten elk jaar minder waard, omdat bijvoorbeeld de lonen die hieruit betaald worden wel stijgen.

De systematiek voor deze aanpassing heet de trend-voor-trend-systematiek en is vastgelegd in artikel 5:16 van de financiële verordening. De trend is een tegemoetkoming voor de gestegen kosten. De daadwerkelijke stijging van de kosten zal in sommige gevallen lager en in andere gevallen hoger zijn dan deze tegemoetkoming.

De trend-voor-trend-systematiek betekent dat:

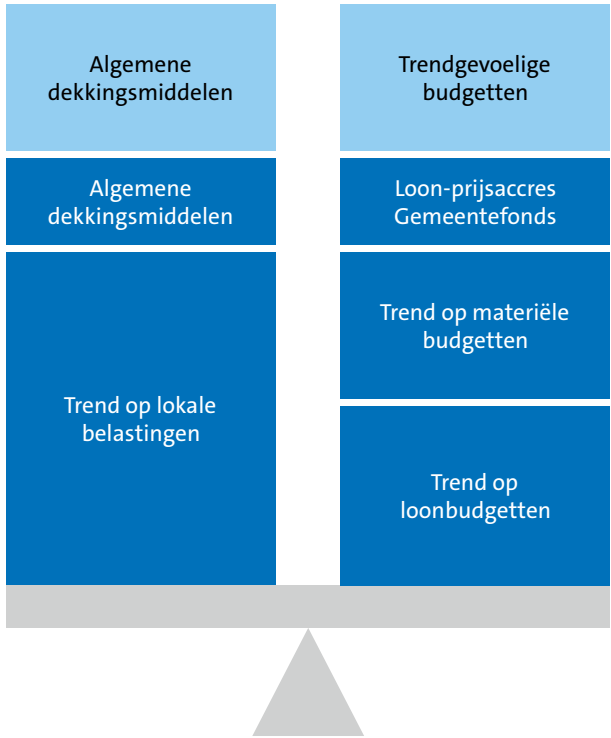
- De trend die de gemeente ontvangt over haar inkomsten gelijk is aan de trend die wordt toegepast op de uitgaven. Met inkomsten worden vooral de algemene dekkingsmiddelen bedoeld. Deze bestaan uit de gemeentefondsuitkering, de OZB, parkeerbelasting, toeristenbelasting en de precario op woonboten (liggeld).
- Het percentage waar de loon- en prijscompensatie vanuit het Rijk op gebaseerd is, is leidend. Ditzelfde percentage wordt gebruikt om de lokale belastingen te verhogen. Deze percentages zijn afkomstig van de ramingen van het Centraal Planbureau (CPB).
- De inkomsten die hiermee gegenereerd worden, worden vervolgens verdeeld over de loon- en prijsgevoelige budgetten in de begroting.

Deze methode zorgt voor een gesloten financieel kader: De middelen die we ontvangen van het Rijk (en het daarop gebaseerde percentage van onze inkomsten) verdelen we 1-op-1 door naar de programma's.

De gemeente past de trend-voor-trend percentages waar mogelijk ook toe bij subsidies en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Voor veel soorten kosten geldt echter dat

de gemeente geen, of zeer beperkte, invloed heeft op hoe deze verhoogd worden. Dat is dan bijvoorbeeld het gevolg van marktwerking, of van cao-wijzigingen.

De overige gemeentelijke tarieven, prijzen, leges en heffingen, worden waar mogelijk ook verhoogd met de trend. De opbrengsten hieruit worden vervolgens benut voor het trendmatig verhogen van de bijbehorende uitgaven. Hierdoor is ook bij kostendekkende tarieven, zoals de rioolheffing en de afvalstoffenheffing sprake van trend voor trend. Dit kan echter niet overal, omdat sommige tarieven door het Rijk gemaximeerd zijn. Dit is bijvoorbeeld het geval bij paspoorten en rijbewijzen, waarbij de gemeente de tarieven die het Rijk stelt volgt.

Risico: Herverdeling gemeentefonds

De algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt over gemeenten verdeeld via een verdeelmodel. Dit model verdeelt het beschikbare budget in het gemeentefonds op basis van circa 50 maatstaven. Het gaat dan bijvoorbeeld om het aantal inwoners, het aantal uitkeringsgerechtigden, het aantal jongeren en de oppervlakte van de gemeente.

In 2023 is het verdeelmodel aangepast. De belangrijkste aanleiding hiervoor was dat de verdeling van de middelen voor het sociaal domein nog was gebaseerd op de situatie van vóór de decentralisaties waardoor sommige achterliggende aannames achterhaald waren. Daarnaast waren een aantal onderdelen al langere tijd niet herijkt, zoals de mate waarin gemeenten eigen inkomsten kunnen gebruiken om hun kosten te dekken.

Verder was het verdeelmodel door de stapeling van afzonderlijke verdeelkeuzes in de afgelopen twintig jaar erg ingewikkeld en ondoorzichtig geworden.

Het nieuwe verdeelmodel heeft een (fors) negatief herverdeeffect van structureel ruim € 108 mln. op de bijdrage die de gemeente Den Haag ontvangt uit de algemene uitkering van het gemeentefonds. Via een ingroeipad groeien gemeenten naar de nieuwe verdeling toe. Voor de periode 2023 tot 2026 is het herverdeeffect door BZK beperkt tot respectievelijk € 7,50 per inwoner in 2023 en € 15 per inwoner in 2024 en 2025. In 2026 is het ingroeipad voor alle gemeenten gepauzeerd. In de programmabegroting 2023-2026 van Den Haag is deze eerste stap (korting van € 37,50 euro per inwoner, € 20,8 mln. totaal) verwerkt.

Het nieuwe verdeelmodel was naar de opvatting van zowel de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) en ook de G4 nog onvoldoende uitontwikkeld. Bij de invoering van het nieuwe model werd daarom een onderzoeksagenda opgesteld om de belangrijkste kritiekpunten te adresseren. Deze onderzoeken kunnen leiden tot aanpassing van de verdeling. De onderzoeksagenda is inmiddels met vertraging uitgevoerd. In het voorjaar van 2026 maakt de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties bekend welke wijzigingen aan het verdeelmodel worden gemaakt. Dit kan effect hebben op de hoogte van de korting die nog resteert (momenteel € 88 mln.) voor Den Haag. Dit zal bij de meicirculaire worden geactualiseerd.

Per 1 januari 2027 wil BZK in ieder geval het ingroeipad van de herverdeling hervatten. Het effect per gemeente van de invoering van het nieuwe model zal, zoals in de voorgaande jaren ook is gebeurd, worden beperkt tot een bedrag van maximaal +/- € 15 per inwoner per jaar. Voor Den Haag betekent dit een jaarlijkse korting van circa € 8,5 mln. per jaar (tot en met 2030 oplopend tot € 34 mln. structureel). In het scenario dat de huidige resterende korting van bijna € 88 mln. blijft staan, heeft Den Haag nog ruim tien jaar te maken met een ingroeipad. Hier is in de begroting nog geen rekening mee gehouden, omdat het besluit over wijzigingen in het verdeelmodel nog moet worden genomen. Vanwege de mogelijke omvangrijke financiële impact zet de gemeente zowel ambtelijk als politiek-bestuurlijk in op het zoveel mogelijk verminderen van de korting voor Den Haag.

Risico: Jeugdzorg

De afgelopen jaren waren er – ondanks extra incidentele rijksmiddelen – tekorten op de jeugdzorg. In 2024 was het tekort € 29 mln. (€ 15 mln. in de jaarrekening na inzet € 14 mln. vanuit algemene middelen. In 2025 is € 24 mln. vanuit algemene middelen ingezet voor het tekort op jeugdzorg. Halverwege 2025 was, na jaren van trendmatige groei, voor het

eerst een trendbreuk in de kosten voor regionale jeugdzorg zichtbaar. Daardoor presenteren we in de jaarrekening voor jeugdzorg waarschijnlijk een klein voordeel. Het onderliggende tekort op jeugdzorg in 2025 komt daarmee uit op circa € 20 mln. De komende jaren is ook het risico op dergelijke tekorten en vanaf 2028 is het risico nog hoger door onrealistische kortingen van het Rijk waar vooralsnog geen maatregelen tegenover staan.

Het Rijk en de VNG hebben gezamenlijk vastgesteld dat de kosten voor jeugdzorg te hoog zijn en de afgelopen jaren te hard zijn gestegen. Daarom is een Hervormingsagenda vastgesteld, waarin is afgesproken om verschillende maatregelen te nemen waardoor de vraag naar Jeugdzorg wordt beperkt en de kosten afnemen.

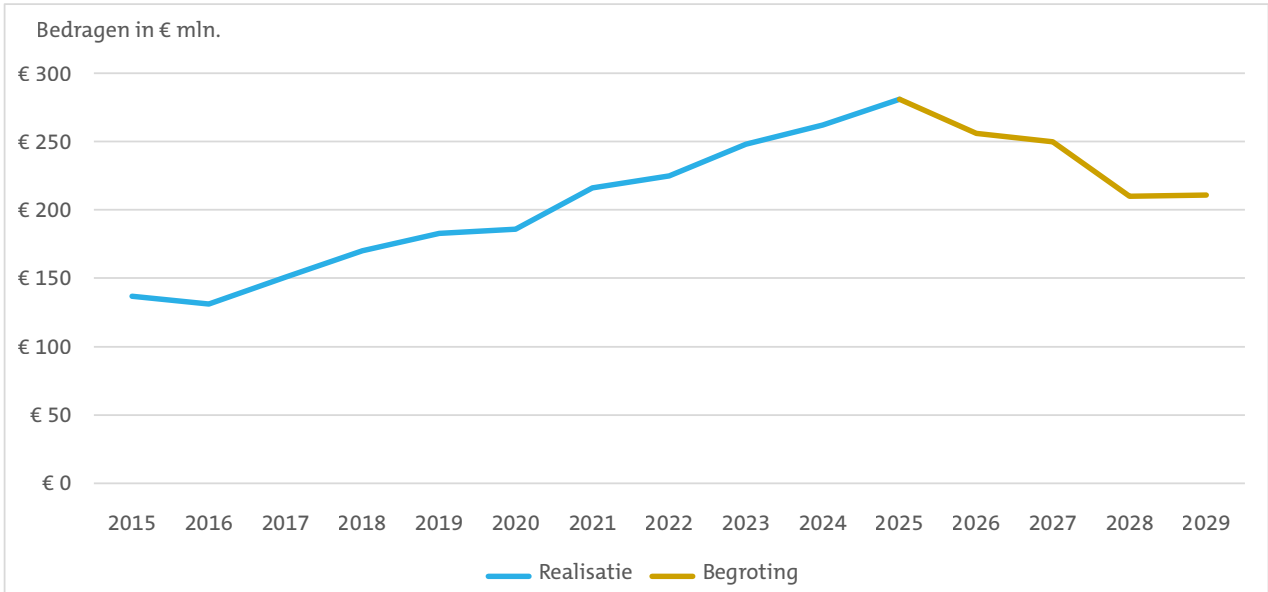
Den Haag zet zich in om de kwaliteit van de zorg te waarborgen en te innoveren, de beschikbare middelen efficiënt in te zetten (kostenbeheersing) en sturing op de jeugdhulp te versterken. Hiervoor wordt het actieplan “Grip en zicht op kosten Jeugdhulp” ([RIS318284](#)) uitgevoerd. Als onderdeel hiervan is in 2024 het Haags Toekomst Perspectief (HTP) ingevoerd. Daarbij heeft de gemeente de lokaal ingekochte zorg aanbesteed op basis van populatiebekostiging. Per 2028 wordt ook de regionaal ingekochte zorg opnieuw aanbesteed, waarbij onder andere ingezet zal worden op kostenbeheersing ([RIS322101](#)).

In de praktijk voert het Rijk nog niet alle maatregelen uit. Daardoor is de verwachte afname van de kosten nog niet voldoende zichtbaar en ontstaan jaarlijks tekorten. Den Haag heeft van het Rijk een tegemoetkoming voor de tekorten van 2023 en 2024 (€ 23,6 mln.) en extra structurele middelen (€ 13,4 mln.) ontvangen. Toch is het budget dat Den Haag van het Rijk ontvangt om de taken rond jeugdzorg uit te voeren nog te laag en blijven er tekorten ontstaan, die Den Haag met algemene middelen moet oplossen.

Voor 2026 en 2027 heeft het Rijk extra geld toegezegd vanwege het vertragen van de maatregelen uit de Hervormingsagenda. Het gaat om € 16,1 mln. voor 2026 en € 14,5 mln. voor 2027. Vanaf 2028 zijn echter aanvullende besparingen aangekondigd door het Rijk, oplopend tot ongeveer € 27,2 mln. De uitwerking en onderbouwing van deze besparingen is op dit moment onvoldoende duidelijk. Hier is dus sprake van een groot financieel risico voor de gemeente. Het Rijk heeft met de VNG afgesproken dat de commissie Van Ark begin 2027 een tweede advies uitbrengt over het financieel kader vanaf 2028.

Onderstaande grafiek laat zien hoe de zorgkosten de afgelopen jaren zijn toegenomen. Van € 137 mln. in 2015 naar € 281 mln. in 2025. Deze stijging wordt voor een deel verklaard door loon- en prijsstijgingen (die niet volledig worden gecompenseerd door het Rijk). Daarnaast is het gebruik van de jeugdzorg toegenomen. De komende jaren daalt het budget voor jeugdzorg van € 281 mln. naar € 211 mln. Dit betekent dat het budget met € 70 mln. afneemt als er naar aanleiding van de Commissie van Ark geen extra middelen voor jeugdzorg bijkomen. Als het Rijk niet met scherpe maatregelen komt, zoals het

wettelijk inperken van de reikwijdte, zal zo’n grote ombuiging niet te realiseren zijn en resteren tekorten voor Den Haag van tientallen miljoenen.

Risico: Minder BBP-groei

Het accres over het gemeentefonds wordt elk jaar, voor het lopende jaar, in de meicirculaire vastgesteld. Twee keer per jaar maakt het Rijk ook een schatting voor de meerjarige ontwikkeling van het accres. Deze schatting is gebaseerd op de CPB-ramingen van de ontwikkeling van het BBP, zoals toegelicht aan het begin van dit hoofdstuk.

In de meest recente raming van het CPB (septembercirculaire) is het accres lager dan in de raming die daaraan voorafging (meicirculaire). Het effect hiervan loopt op van € 3 mln. in 2026 naar € 13 mln. in 2030. Over een half jaar maakt het CPB een nieuwe raming voor de BBP-ontwikkeling. Dan wordt het accres voor 2026 definitief. Die raming wordt verwerkt in de meicirculaire en vormt de basis voor de Haagse begroting. De bijstelling uit de septembercirculaire is nu dus geen direct nadeel voor de gemeentebegroting. Maar als de raming van de BBP-ontwikkeling over een half jaar in lijn is met de raming uit deze circulaire en er geen andere voordelen tegenover staan, dan is dit wel het geval.

Bijstandsuitkeringen: BUIG

De Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen (BUIG) is het geld dat gemeenten van het Rijk krijgen voor bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidies. Het gaat om uitkeringen op grond van de Participatiewet, IOAW, IOAZ, BBZ 2004 (levensonderhoud voor startende ondernemers) en voor de inzet van loonkostensubsidie.

Het financiële resultaat op de BUIG voor Den Haag hangt af van drie zaken:

- De totale hoogte van het landelijke budget.
- Het deel dat Den Haag hiervan krijgt.
- De werkelijke kosten van de bijstand in Den Haag.

Het landelijke budget (het macrobudget) wordt door het Rijk vastgesteld. Dit gebeurt op basis van eerdere ontwikkelingen in de bijstand en de stand van de economie. Het budget wordt ieder jaar eind september definitief vastgesteld.

Het Rijk verdeelt het landelijke budget over de gemeenten via een verdeelmodel. Dit model kijkt naar objectieve kenmerken, zoals sociaaleconomische omstandigheden en eerdere bijstandscijfers. Den Haag krijgt met dit verdeelmodel een kleiner deel van het budget dan het aandeel dat de stad heeft in het totale aantal mensen met een bijstandsuitkering.

Den Haag probeert de kosten voor de bijstand zo laag mogelijk te krijgen. Om dit te bereiken zet Den Haag in op het voorkomen van instroom in de bijstand, handhaving en het begeleiden van mensen naar werk of opleiding. De afgelopen jaren is het aantal bijstandsuitkeringen in Den Haag hierdoor sneller dan gemiddeld in Nederland gedaald.

Per saldo heeft Den Haag een structureel tekort op de BUIG. In de begroting is rekening gehouden met een structureel tekort van €16 mln. Dit betekent dat Den Haag in de begroting jaarlijks €16 mln. aan eigen middelen inzet, omdat we onvoldoende middelen van het Rijk krijgen voor de bijstandsuitkeringen. In het (landelijke) [coalitieakkoord 2026-2030](#) 'Aan de slag', dat D66, VVD en CDA op 30 januari 2026 gepresenteerd hebben, is het voornemen aangekondigd om het recht op WW in te korten van twee naar één jaar en om de status van Oekraïense vluchtelingen aan te passen. Deze ontwikkelingen zouden kunnen leiden tot een stijging van het beroep op de bijstand. Het is nog niet duidelijk of het budget voor de BUIG hiervoor (voldoende) aangepast wordt.

Vanwege de tekorten heeft Den Haag in het verleden bij de rechter bezwaar gemaakt en is Den Haag meerdere keren in beroep gegaan tegen besluiten van het Rijk over de financiering van de BUIG. Zolang het Rijk geen passende financiering biedt, blijft de gemeente deze juridische stappen zetten.

Samenvatting hoofdstuk 4

Het gemeentefonds is de belangrijkste bron van inkomsten voor gemeenten. De hoogte van het gemeentefonds beweegt mee met de omvang van de Nederlandse economie (het BBP). Op basis van een verdeelmodel wordt het totale gemeentefonds verdeeld over alle gemeenten.

Met de trend-voor-trend-systematiek verdeelt Den Haag de middelen voor de loon- en prijsontwikkeling (inflatie) die we ontvangen van het Rijk en over onze eigen inkomsten (die jaarlijks met hetzelfde percentage verhoogd worden) één op één door naar de programma's.

Het structurele vooruitzicht van de gemeentefondsuitkering is vooralsnog nadelig als gevolg van diverse omvangrijke risico's met betrekking tot het gemeentefonds:

- Het structurele vooruitzicht van de gemeentefondsuitkering is vooralsnog nadelig door de voorgenomen actualisatie van het verdeelmodel van het gemeentefonds vanaf 2027. Dit kan grote nadelige financiële effecten hebben voor Den Haag. Voor de lange termijn loopt het risico op tot €88 mln. structureel. Voor de periode tot en met 2030 gaat het om een risico van structureel €34 mln.
- Op basis van de raming van de Miljoennota is de verwachting dat het gemeentefonds structureel met €13 mln. afneemt als gevolg van een lagere BBP-groei. In mei wordt deze raming nog geactualiseerd.
- Het budget voor jeugdzorg zal de komende jaren met €70 mln. afnemen als het Rijk niet met extra middelen over de brug komt.

Naast deze omvangrijke risico's lopen er over diverse onderwerpen discussies met het Rijk over de balans tussen taken en middelen. Daarnaast zijn er jaarlijks bij de begrotingsvoorbereiding diverse budgettaire knelpunten die om besluitvorming vragen.

5 Epiloog

5

Met deze Staat van Financiën is een toelichting gegeven op de opbouw van de gemeentebegroting, de financiële spelregels en belangrijke actuele financiële ontwikkelingen. Dit geeft inzicht in de gemeentelijke financiën. Het is geen nota die voorbereidt op het sluitend krijgen en houden van de begroting zelf.

De Staat van Financiën laat zien dat de gemeente een goede uitgangspositie heeft:

- De begroting is sluitend (inkomsten en uitgaven zijn in balans).
- De lokale lasten voor inwoners zijn lager dan gemiddeld in Nederland.
- Er is genoeg geld in de algemene reserve om risico's op te vangen.
- De gemeente heeft in vergelijking met andere gemeenten weinig schuld.
- De verhouding tussen het eigen vermogen en de totale bezittingen (solvabiliteit) neemt de komende jaren af door de inzet van de reserves, maar blijft boven de signaleringswaarde van de VNG van 20%.

Toch maakt deze Staat duidelijk dat financiële stabiliteit geen vanzelfsprekendheid is. Het structurele vooruitzicht van de gemeentefondsuitkering is vooralsnog nadelig als gevolg van diverse omvangrijke risico's met betrekking tot het gemeentefonds. Deze risico's vragen om lastige keuzes.

- Het structurele vooruitzicht van de gemeentefondsuitkering is vooralsnog nadelig door de voorgenomen actualisatie van het verdeelmodel van het gemeentefonds vanaf 2027. Dit kan grote nadelige financiële effecten hebben voor Den Haag. Voor de lange termijn loopt het risico op tot € 88 mln. structureel. Voor de periode tot en met 2030 gaat het om een risico van structureel € 34 mln.
- Op basis van de raming van de Miljoennota is de verwachting dat het gemeentefonds structureel met € 13 mln. afneemt als gevolg van een lagere BBP-groei. In mei wordt deze raming nog geactualiseerd.
- Het budget voor jeugdzorg zal de komende jaren met € 70 mln. afnemen als het Rijk niet met extra middelen over de brug komt.

Deze risico's zullen naar verwachting de komende periode om moeilijke keuzes vragen. Met de brede heroverweging heeft de raad een document dat hierbij kan helpen.

Tot slot zijn er de afgelopen jaren belangrijke stappen gezet om het financieel beleid en beheer te versterken:

- De begrotingsregels en spelregels voor het cofinancieringsfonds zijn vastgesteld;
- De P&C-cyclus is transparanter geworden;
- Het inzicht in investeringen is vergroot;
- De interne financiële beheersingsprocessen zijn verder versterkt.

Deze stappen dragen bij aan een gezonde financiële huishouding die de raad in staat stelt om te sturen en te controleren. Goed financieel bestuur is een gezamenlijke opgave van raad en college, waarin duidelijke kaders en transparante informatie onmisbaar zijn. Door inzicht in deze aspecten draagt de Staat van financiën hier aan bij.

Bijlage 1 De tien begrotingsregels van de gemeente den Haag

- 1 *Het gehele college is verantwoordelijk voor de tijdige totstandkoming van de begroting, de uitvoering van de door de raad vastgestelde begroting en de verantwoording over de besteding van de ingezette middelen.*

De collegeleden passen het principe van programmasturing toe bij het uitvoeren van de vastgestelde begroting (zie toelichting bij uitgangspunt 8). De wethouder Financiën ziet toe op naleving van de van toepassing zijnde spelregels die zijn vastgelegd in de Verordening financieel beheer en beleid.

- 2 *De begroting moet voor ieder begrotingsjaar structureel en reëel in evenwicht zijn.*

Het college beoogt met dit uitgangspunt dat de begroting structureel en reëel in evenwicht is. In de Gemeentewet is opgenomen dat de raad erop toeziet dat de begroting structureel en reëel in evenwicht is. In het BBV is opgenomen dat de begroting een meerjarenraming bevat voor de drie jaren volgend op het begrotingsjaar waarin onder andere een raming van de financiële gevolgen is opgenomen, waaronder de baten en de lasten van het bestaande en het nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen. Ook in de Verordening financieel beheer en beleid (art. 5:1) is vastgelegd dat de begroting jaarlijks structureel moet sluiten. Dit betekent dat het college ervoor zorgt dat structurele lasten zo veel als mogelijk met structurele baten worden gedekt, dus in alle jaren die in de begroting en meerjarenraming zijn opgenomen. Reëel betekent dat verwachte inkomsten en uitgaven worden geëxtrapoleerd, op basis van ervaringsgegevens en rekening houdend met ontwikkelingen in de stad, en dus realistisch zijn. Hierbij wordt verondersteld dat structurele beleidsmaatregelen na de huidige coalitieperiode doorlopen en daarom van structurele dekking moeten worden voorzien. Besluitvorming over de dekking van het beleid wordt niet overgelaten aan een volgend college.

3 *We passen het voorzichtigheidsprincipe toe.*

Het college beoogt met dit uitgangspunt zorg te dragen dat eventuele nadelen direct worden ingeboekt wanneer ze bekend zijn en meevallers pas worden ingeboekt wanneer ze gerealiseerd zijn. Op deze manier voorkomen we dat we risico's vooruitschuiven en nieuwe risico's creëren door nieuwe verplichtingen aan te gaan zonder zekere financiële dekking. Dit uitgangspunt staat reeds beschreven in de Verordening financieel beheer en beleid (art. 3:2). Het voorzichtigheidsbeginsel betekent dat wanneer zich in het lopende jaar tegenvallers voordoen, deze in hetzelfde jaar worden opgelost in de begroting. Meevallers worden pas ingeboekt als deze zeker zijn.

4 *Bezuinigingen worden concreet en direct ingeboekt in de begroting wanneer besluitvorming hierover heeft plaatsgevonden.*

Het college beoogt met dit uitgangspunt dat besparingsmaatregelen niet worden doorgeschoven maar direct van een uitwerking worden voorzien en uiterlijk bij het volgende besluitvormingsmoment over de meerjarenbegroting concreet worden ingeboekt. Dat betekent dat op dat moment duidelijk moet zijn welke begrotingsposten verlaagd of geschrapt worden en met welke inhoudelijke maatregel de bezuiniging gerealiseerd zal worden. Dit uitgangspunt staat nog niet beschreven in de Verordening financieel beheer en beleid. Het principe wordt al wel toegepast via van het voorzichtigheidsbeginsel (art 3:2) en de regel dat de gemeente jaarlijks een sluitende begroting heeft (art. 5:1).

5 *Het college besluit (in beginsel) één keer per jaar over financiële wensen voor nieuw beleid of beleidsintensiveringen. Dit is tijdens de begrotingsvoorbereiding. Besluitvorming over financiële wensen voor nieuw beleid vindt alleen plaats als deze wensen integraal tegen elkaar afgewogen kunnen worden met inachtneming van de beschikbare financiële ruimte.*

Het college beoogt met dit uitgangspunt rust en voorspelbaarheid te brengen in de begrotingscyclus door één keer per jaar, met inachtneming van de beschikbare ruimte, integraal te besluiten over de inzet beschikbare middelen voor nieuw beleid of het intensiveren van bestaand beleid. Door de keuzes tussen politieke wensen en de bijbehorende kosten op één vast moment te nemen, voorkomt het college continue discussies

over geld. Bovendien creëert dit ene moment genoeg tijd om na te denken hoe het gemeenschapsgeld zo verstandig mogelijk uitgegeven kan worden. De Verordening financieel beheer en beleid (art. 3:2/3:3) beschrijft het integrale afwegingsproces van Voorjaarsnota tot en met Begroting en dat er één aanbiedingsmoment is aan de raad. Het college wil dit uitgangspunt bestendigen door duidelijker te beschrijven dat afweging door het college over nieuw beleid jaarlijks integraal plaatsvindt op één moment. Dit laat onverlet dat majeure (autonome) ontwikkelingen impact kunnen hebben op de stad en hierover noodzakelijkerwijs tussentijdse besluitvorming nodig is over mogelijke financiële consequenties.

6 *Er kunnen geen verplichtingen worden aangaan zonder financiële dekking.*

Dit uitgangspunt betekent dat geen toezeggingen of intentieverklaringen met financiële consequenties kunnen worden gedaan zonder een volledig sluitend dekkingsvoorstel (collegebesluit). Het college beoogt met dit uitgangspunt dat er geen voorstellen kunnen worden gedaan waarbij de financiële consequenties worden doorgeschoven naar een later moment of worden overgelaten aan een toekomstig college. Voor raadsamendementen en raadsmoties betekent dit dat de financiële consequenties en/of dekking duidelijk dienen te zijn. Het college wil hieraan toevoegen dat het college erop toeziet dat er namens de gemeente geen financiële intentieverklaringen, toezeggingen of verplichtingen worden aangegaan zonder financiële dekking. Dit om te voorkomen dat een volgend college en een volgende raad worden geconfronteerd met een dekkingsvraagstuk.

7 *Inzet van middelen uit de algemene reserve kan pas plaatsvinden na integrale afweging en alleen voor het meerdere boven de norm van het weerstandsvermogen.*

Het college beoogt met dit uitgangspunt om binnen de huidige collegeperiode tot een norm voor het weerstandsvermogen te komen en deze norm te handhaven. Het doel van dit uitgangspunt is zorg te dragen dat incidentele inzet van de algemene reserve pas kan plaatsvinden na integrale afweging en alleen voor het meerdere boven de norm van het weerstandsvermogen. Het college wil voorkomen dat de algemene reserve wordt

aangewend voor beleidsintensivering in plaats voor calamiteiten. In de Verordening financieel beheer en beleid gaat artikel 4:2 over het weerstandvermogen. In de kadernota Weerstandsvermogen is dit verder uitgewerkt.

8 *We passen het principe van programmasturing toe.*

Het college beoogt met dit uitgangspunt dat ieder programma 'zijn eigen broek op moet houden'. Als uitgaven te hoog dreigen te worden moeten portefeuillehouders van een programma op hun eigen terrein maatregelen nemen om dat te voorkomen. In de Verordening financieel beheer en beleid is programmasturing reeds uitgewerkt in artikel 5:1. Inherent aan programmasturing is het toepassen van de regels van budgetdiscipline. Dit betekent dat overschrijdingen op de begroting niet zijn toegestaan. Openeinderegelingen worden vermeden. Dreigende overschrijdingen moeten tijdig worden signaleerd door portefeuillehouders en door passende maatregelen worden voorkomen. In geval van een onvermijdbare overschrijding (tegenvaller) moet compensatie worden gevonden binnen hetzelfde beleidsprogramma in de vorm van meevallers of onderbesteding. Meevallende uitgaven kunnen ingezet worden om tegenvallende uitgaven te compenseren, maar mogen niet direct worden gebruikt voor nieuw beleid of meer bestaand beleid (intensiveren). Herbestemming van meevallers voor intensiveringen mag pas na integrale besluitvorming. In principe vindt één keer per jaar besluitvorming plaats over financiële wensen voor nieuw beleid of beleidsintensiveringen (zie uitgangspunt 5).

9 *We maken onderscheid tussen lasten en baten en de afzonderlijke sturing hierop.*

Hiermee beoogt het college dat gestuurd wordt op de realisatie van de begrote lasten en begrote baten, in plaats van het saldo van beide. Per programma zijn er lasten en baten. Voor de lasten geldt dat de toegewezen middelen maximaal zijn, met andere woorden: tot dit bedrag mag worden uitgegeven. Voor de baten geldt dat dit de ontvangsten zijn die minimaal gerealiseerd moeten worden. Met andere woorden: dit bedrag moet minimaal worden ontvangen. In de Verordening financieel beheer en beleid

is het ramen van lasten en baten reeds uitgewerkt in artikel 5:14. Het college wil bij de realisatie hiervan beter kunnen handhaven en toepassen bij programmasturing.

- 10** *Exploitatiebudgetten worden niet overgeheveld naar volgende jaren, tenzij er een aantoonbare verplichting is aangegaan, uitvoering in het volgende jaar plaatsvindt en de programmareserve niet toereikend is om aan de verplichting te voldoen.*
- Het college beoogt met dit uitgangspunt dat de program-mabegroting een realistische weergave geeft van de geraamde lasten, baten, dotaties en onttrekkingen aan reserves, zodat sturing hierop wordt bevorderd. Het college beoogt hiermee dat portefeuillehouders bewuster sturen op het uitvoeren van de activiteiten en de bijbehorende budgetten die in de programma's zijn opgenomen. Dit om onnodig doorschuiven en vasthouden van middelen binnen programma's te voorkomen.

Colofon

Vormgeving en productie

Gemeente Den Haag
Multimedia

februari 2026

